

САВЕЗ ПЧЕЛАРСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА ЦРНЕ ГОРЕ

ПЧЕЛАРСТВО

ГОДИНА XXI * ПОДГОРИЦА, АПРИЛ 2023. * ЦИЈЕНА 1€ * ЗА ЧЛАНОВЕ УДРУЖЕЊА БЕСПЛАТАН

2023.
ЦРВЕНА
МАТИЦА

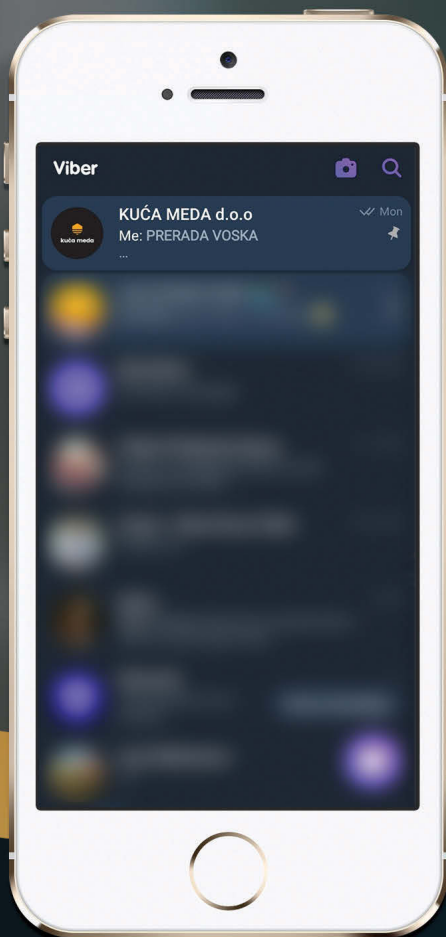
БРОЈ
256

ISSN 1800-5411

9 771800 541000 >

kuća meda
WWW.KUCAMEDA.ME

PRIDRUŽITE SE VIBER GRUPI

Jednostavnim skeniranjem **QR koda** postajete član najbrojnije pčelarske Vajber grupe u Crnoj Gori.

Postani član Vajber grupe i prvi saznaj:

> JAVNI POZIVI I REGRESI

Pravovremeno ćemo vas obavještavati o svim Javnim pozivima i regresima vezanih za pčelarstvo. Dijelićemo savjete i detaljne instrukcije, dokumentaciju i uputstva i na taj način ćete iskoristiti sve mnogobrojne benefite.

> PROMOTIVNI KATALOZI

Dijelićemo promotivni sadržaj cjelokupne ponude iz Kuće meda. Kreiraćemo kataloge sa najpovoljnijim cijenama i popustima. Obavještavaćemo vas o novim nabavkama.

> SVIJET PČELARSTVA

Nesebično dijelimo iskustva i savjete. Svi članovi grupe mogu komentarisati i učestvovati u raznovrsnim temama vezanim za pčelarstvo u Crnoj Gori.

POSTANI
ČLAN
SKENIRAJ
QR KOD

QR KOD možete skenirati sa bilo kojom aplikacijom za skeniranje QR kodova.

+382 68 844 333

@kucamedacg@gmail.com

Grbe bb, Danilovgrad Crna Gora

SADRŽAJ

ОДРЖАНА ВИИИ РЕДОВНА СКУПШТИНА УДРУЖЕЊА „ЦРНОГОРСКА ПЧЕЛА”	4
РЕДОВНА СКУПШТИНА ПО „ПОДГОРИЦА” ОДРЖАНА ЈЕ 17. МАРТА У „КУЋИ МЕДА”	6
У ЦРНОГОРСКОЈ ПРИЈЕСТОНИЦИ ОДРЖАНА СКУПШТИНА ПД „ЦЕТИЊЕ”	10
НИКШИЋКИ ПЧЕЛАРИ И ОВЕ ГОДИНЕ ПОСЈЕТИЛИ БЕОГРАДСКИ САЈАМ	11
МР БЛАГОЈЧЕ НАЈДОВСКИ САВЈЕТУЈЕ ЦРНОГОРСКЕ ПЧЕЛАРЕ	12
ИНТЕРВЈУ СА МР БЛАГОЈЧЕТОМ НАЈДОВСКИМ	14
ОМЕР БОГДАНОВИЋ ИЗ БАРА ДОБИО ПРИЗНАЊЕ „ВИШИ КВАЛИТЕТ” ЗА РЕПРЕЗЕНТАТИВНИ ЦВИЈЕТНИ МЕД	16
ГОДИШЊА СКУПШТИНА УДРУЖЕЊА ПЧЕЛАРА „МОЈКОВАЦ”	18
ПРЕДАВАЊЕ МИЉКА ШЉИВИЋА: РАДОВИ НА ПРОЉЕЋНОМ РАЗВОЈУ ПЧЕЛИЊИХ ДРУШТАВА	21
РАДОВИ У АПРИЛУ	24

Поштовани пчелари,

У сусрет предстојећој сезони, обезбиједили смо велику количину пчеларске опреме, која је изложена у „Кући меда”. Исто тако, већ су расписани јавни позиви од стране Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде на основу којих ће регистровани пчелари имати прилику да, уз регрес, купе широк асортиман пчеларског прибора и опреме. Позивамо све заинтересоване и потенцијалне купце да дођу и на лицу мјеста погледају опрему коју нудимо. Такође, обавјештавамо све пчеларе који се баве органским пчеларством да смо остварили контакт са компанијом из Италије, која производи органски шећер од репе и декларисан је као органски са свим потребним сертификатима. Цијена по килограму је 2,55 еура. Уколико има заинтересованих пчелара, молимо да нам се на вријеме јавите како би резервисали потребне количине. Рок за поруџбине је 30. април текуће године.

ВАША „КУЋА МЕДА”

IMPRESUM

ПЧЕЛАРСТВО
СТРУЧНО-INFORMATIVNI MJESEČNIK
IZDAVAČ: SAVEZ ПЧЕЛАРСКИХ
ORGANIZACIJA CRNE GORE

Adresa: Grbe bb 81412 Danilovgrad,
Telefon: 069/941-505
e-mail: spocg@t-com.me
sajt: www.pcelarstvo.me

ZA IZDAVAČA:
Radule Miljanić

V.D. GLAVNOG I ODGOVORNOG UREDNIKA:
Branislav Kadić (067991226)
e-mail: ninaivlado@t-com.me

TEHNIČKI UREDNIK: Dragan Lučić

LEKTURA: Nataša Dajković

Redakcijski odbor „Pčelarstva“:
Marijan Plantak, predsjednik,
prof. dr Mirjana Bojanić-Rašović,
dr Ratko Ralević, Dragana Štović,
Slobodan Radović i Šekib Džogović

POKROVITELJ:
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE,
ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE

Adresa redakcije:
Grbe bb, Danilovgrad;
ŽR 510-207440-72
CKB, Podgorica
Sa naznakom: Za SPOCG

ISSN 1800-5411

Rješenjem Republičkog sekretarijata
za informacije br. 285 od 11. 01.
2001. godine „PČELARSTVO” je
upisano u evidenciju javnih glasila
Crne Gore. Aktom Republičkog
sekretarijata za informacije 04/01-
355/2001. godine časopis je
oslobođen obaveza plaćanja poreza
na promet.

ŠTAMPA:
HKS SPEKTAR
PODGORICA

REALIZOVANI KAPITALNI PROJEKTI

Nakon srdačne dobrodošlice predsjednika Miloja Vujaševića i evociranja uspomena na divne ljude koji su se tokom prošle godine preselili u draga sjećanja njihovih iskrenih prijatelja, počela je sa radom VIII redovna Skupština podgoričkog udruženja „Crnogorska pčela”. Minutom ćutanja odata je dužna pošta Dragomiru Dragu Tomiću, Predragu Fatiću, Goranu Milačiću, Gojku Novakoviću i Zoranu Rabrenoviću, uglednim članovima ovog uzornog kolektiva.

Prva tačka odnosila se na izbor predsjednika Skupštine. Jednoglasno je odlučeno da se za ovu odgovornu funkciju umjesto pok. Draga Tomića, imenuje diplomirani pravnik Vlatko Šćepanović, koji se uspješno bavi pčelarstvom od sredine 90-ih, nastavljajući porodičnu tradiciju. Takođe, treba napomenuti da je sekretar Zakonodavnog odbora u crnogorskom Parlamentu, član Komisije za normativu SPOCG i da je aktivno učestvovao u izradi Statuta Saveza kao i Pravilnika o pčelarskim manifestacijama.

Obrazlažući izvještaj o radu za prošlu godinu, predsjednik Vujašević je podsjetio prisutne delegate i goste da se u prethodnom periodu strogo vodilo računa o implementaciji ustaljenog modela efikasnog i transparentnog vođenja sada već jednog od najbroj-

njih i najorganizovanijih udruženja u Crnoj Gori.

Naše udruženje je realativno mlado. Ako se prisjetimo početaka i prvih koraka u radu sa veoma skromnim budžetom, možemo slobodno reći da smo uspjeli da osmislimo i trasiramo pravi put koji vodi do najboljih rezultata. U mandatu ovog rukovodstva koji traje od 2020. godine sve ciljeve, posebno one kapitalne, smo u potpunosti već ostvarili. Podsjećam da smo toliko iščekivane prostorije obezbijedili i za iste uredno plaćamo kiriju iz svojih sredstava. Ne treba zaboraviti da neka udruženja koja su starija deceniju i više od našeg taj problem sa sopstvenim kutkom još uvijek nijesu riješili. Mi sada imamo na raspolaganju lijepi enterijer u kojem se većina nas sastaje i u njemu završavamo sve obaveze koje su uvrštene u godišnji plan i program, naglasio je Vujašević.

SAJAM, MATICE, LJEKOVI...

Prema njegovim riječima, iz godine u godinu, su nastojali da uslove za učešće na podgoričkom Sajmu (Trg nezavisnosti), koji se organizuje sredinom septembra, prilagode finansijskim mogućnostima pčelara.

Na minulom druženju među štanovima omogućili smo domaćinima da dva dana bez nadoknade izlažu

svoje proizvode, što nije bila praksa u ranijem periodu. Teglu meda, koju smo izdvojili iz svojih vitrina, poklonili smo djeci Resursnog centra za djecu i mlade „Podgorica” i makar na trenutak obradovali naše najmlađe sugrađane, koji nemaju priliku da kao i većina druge djece žive bezbrižno i u dobrim uslovima, naglasio je Vujašević i humanitarni karakter Udruženja.

Kada je riječ o pčelinjem potomstvu, on ističe da se raspodjela selekcionisanih matice odvijala na besprekoran način u saradnji sa SPOCG.

Vi ste mi svjedoci da svake godine prije početka sezone na viber grupi, na kojoj je umreženo više od 250 naših članova, objavim tekst i podsjetim pčelare da tokom sezone imaju pravo da biraju uzgajivača matice koje od samog početka dijelimo po cijeni koja je određena u Savezu tako da troškovi transporta iz „Kuće meda” do prodavnice „Pčelar”, gdje ih preuzimamo, nijesu nikada bili na teret pčelara, kazao se kolegama prvi čovjek ovog udruženja, uz napomenu da su ljekovi kao i prethodnih sezona podijeljeni u matičnim prostorijama. Takođe, na zahtjev pojedinih pčelara, kontaktirali su više proizvođača kako bi dobili ponude i realizovali kupovinu pogača na organizovan način.

Osvrnuo se Vujašević i na podršku MPŠV koje je jesenas izdvojilo dva

eura po košnici, što je imalo jako pozitivan efekat jer su pčelari mogli da kupe hranu za pčele tamo gdje su smatrali da im je najpovoljnije.

MPŠV, kao naš partner, je nosilac svih značajnijih finansijskih aktivnosti tokom godine i na tome smo im posebno zahvalni. I ovoj odluci, kojom se realizovala značajna podrška, prethodili su sastanci UO u „Kući meda”, gdje su predstavnici Ministarstva saslušali članove UO Saveza i, kao mnogo puta do sada, donijeli dobru odluku i podržali naše pčelare sa pomenutom subvencijom. Međutim, za obezbjeđivanje žutog zlata moramo iznijeti jednu primjedbu na neadekvatnu ažurnost MPŠV jer vosak koji je bio predmet podrške kasno je stigao do pčelara, odnosno u vrijeme kada je za njegovu zamjenu bilo zaista kasno, dodao je Vujašević.

OPREMA I INFLACIJA

Iako je bilo određenih poteškoća prilikom apliciranja za pčelarsku opremu s obzirom na to da je jedan od uslova bio posjedovanje prostorije, jedan broj pčelara je iskoristio javni poziv i nabavio dio opreme koji im je nedostajao.

U ovom dijelu posebno bih pohvalio „Kuću meda”, odnosno njihov menadžment, na čelu sa direktorom Vladimirom Radulovićem, što su u

ZAHVALNICE

Za učešće na unapređenju i razvoju UP „Crnogorska pčela”, kao i za nesebični doprinos sveukupnom prosperitetu crnogorskog pčelarstva, zahvalnice su dobili posthumno Dragomir Drago Tomić i direktor auto škole „Točak” Danilo Radović.

Ovo je lijep gest rukovodstva Udruženja koje poklanja dužnu pažnju svojim članovima i maksimalno se trudi da svima izađe u susret, servisirajući naše potrebe u skladu sa mogućnostima. Za mene je ovo veliko priznanje i podstrek da nastavim očevim stopama, zahvalio se Stefan, sin pok. Draga Tomića.

značajnoj mjeri pomogli našim pčelarima oko papirologije tokom predaje zahtjeva i kasnije same ponude, tako da smo u „Kući meda” mogli apsolutno sve kupiti. Samim tim mogu obećati da ćemo i ove godine ponoviti proceduru, s tim što ćemo kod Podgoričke turističke organizacije aplicirati na drugi način, pa će u tom slučaju sajam biti bogatiji i naravno masovniji. Ovom prilikom moram pomenuti i ujedno se zahvaliti MPŠV i Glavnom gradu na finansijskoj pomoći jer bez takve podrške, vjerovatno, manifestacija se ne bi mogla

održati, zahvalio se svima Vujašević

On je dodao da je inflacija tokom prošle i početkom ove godine učinila da su svi elementi i sirovine koje se koriste u pčelarstvu poskupili nekih 20–60% zbog čega se promijenila cijena meda i ona se kreće 15 –18 eura, što je opravdano sa aspekta većih izdataka za potrepštine koje su neophodne za rad u pčelinjaku. No, bez obzira na sve promjene, odlučili su da visina članarine ostane nepromijenjena, pa će i ove godine iznositi 20 eura. Iz tih razloga prinuđeni su da ove dodatne troškove kao što je svečana večera i slično dijelom padnu na teret pčelara.

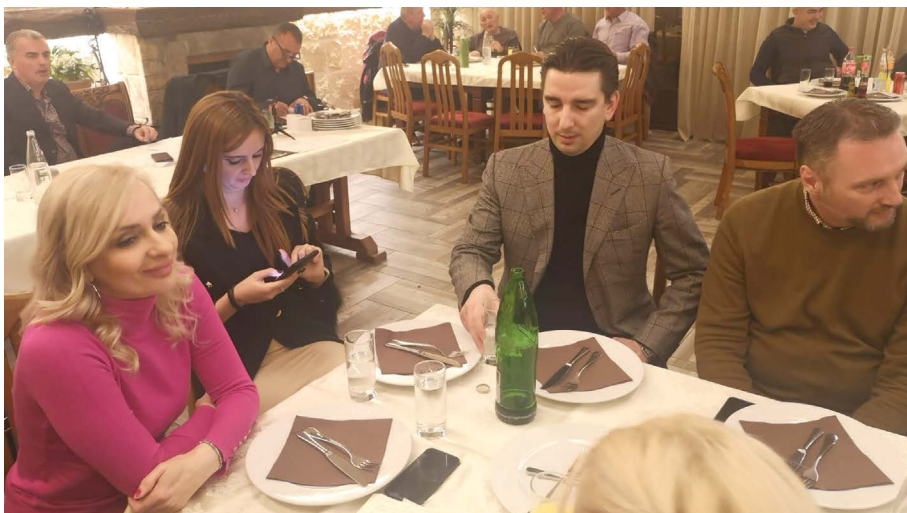
Što se tiče saradnje sa MPŠV, Glavnim gradom i SPOCG na Skupštini je

istaknuto da je na najvišem mogućem nivou, što svakako očekuju da se nastavi istim intezitetom i u narednom periodu. Inače, Ministarstvo je Agrobudžetom u 2022. godini, kroz javne pozive, kreiralo veliki broj podrški što su pčelari mogli da isprate na viber grupi Udruženja.

BEZ PRIMJEDBI

Predsjednik Nadzornog odbora Marko Radusinović je detaljno obrazložio stavku po stavku prihoda i rashoda, uz konstataciju da se poslovalo u skladu za Statutom Udruženja i zakonskim propisima. U prisustvu predstavnika Glavnog grada Dušana Radonjića i Marjana Junčaja te službenica Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Dragane Šutović i Marije Tutić i prvog čovjeka SPOCG Radula Miljanića, svi izvještaji su usvojeni jednoglasno i bez primjedbi. Nakon radnog sastanka, članovi Udruženja i gosti uživali su u izvanrednoj prezentaciji *Pametne pojilice* (bronzana medalja na beogradskom Sajmu) od strane njenog autora Obrada Drakulovića, dok se za vizuelni užitak postarao Mitar Đukanović sa Cetinja.

B.K.

REDOVNA SKUPŠTINA PO „PODGORICA“
ODRŽANA JE 17. MARTA U „KUĆI MEDA“

Udruženje sve brojnije i aktivnije

Redovna godišnja Skupština PO „Podgorica“ održana je 17. marta u multimedijalnoj sali „Kuće meda“, u prisustvu skoro svih delegata te uvaženih i dragih gostiju iz zemlje i okruženja, koji su bili u prilici da se uvjere u realizovane aktivnosti i značajne projekte najbrojnijeg pčelarskog kolektiva u SPOCG. Sjednici je prethodilo druženje u restoranu „Kristal“, gdje su se, nakon dobrodošlice predsjednika Mirka Šćepanovića, na gostoprimstvu zahvalili državni sekretar Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Marko Radonjić i, u ime kolega, predsjednik Skupštine nikšićkih pčelara Vojin Đukanović

U uvodnom izlaganju i elaboraciji Izvještaja o radu, Šćepanović je istakao da su u protekloj godini samo nastavili započete aktivnosti iz prethodnog perioda i definisali niz novih koje imaju prioritet u narednom periodu. Inače, dugogodišnji kontinuitet u radu predstavlja karakteristiku po kojoj je poznato ovo udruženje, pri čemu se svake godine ulažu dodatni naponi kako bi se taj kontinuitet održao i unaprijedio, posebno u finansijskom dijelu i servisiranju potreba svih registrovanih članova.

-Kako u 2021. godini, tako i prvoj polovini protekle godine, zbog poštovanja zdravstvenih mjera koje je usloвила virusna pandemija, nismo mogli u potpunosti neke ideje pretočiti u djelo. Ipak, Upravni odbor Udruženja,

zajedno sa predsjednikom Skupštine i sekretarom, bazirao je svoje aktivnosti na nekoliko bitnih zadataka u cilju unapređenja rada i razvoja Udruženja. Moram naglasiti, pored nas koje sam pomenuo, u velikoj mjeri u radu i funkcionisanju ovog udruženja pomagao je i znatan broj pčelara kojima se ovim putem zahvaljujem. Prije svega, nastojali smo i nastojimo da što veći broj pčelara uključimo u rad Udruženja, tako da smo u minuloj godini imali 250

učlanjenih pčelara. Kako svake godine nastojimo da Udruženje osvježimo sa novim članovima, tako smo i u 2022. imali 24 nova člana, čime se broj iz sezone u sezonu uvećava. Nastojimo da svojim radom i aktivnostima pružimo mogućnost da pčelari sami prepoznaju ovo udruženje kao svoju kuću, prije svega kao interes, što dovoljno govori o njihovoj zainteresovanosti da se aktivno uključe. Ovaj broj učlanjenih pčelara znači veliki podsticaj za mlade

ljude koji pčelare ili imaju namjeru da pčelare kao i da budu članovi našeg udruženja. To pokazuje i trend učlanjivanja pčelara u ovoj godini, napomenuo je Šćepanović.

DAME

Ono po čemu se podgoričko Udruženje sa razlogom može pohvaliti jeste činjenica da, kao malo koje drugo, na spisku ima i 11 pčelarki, što je takođe kuriozitet u odnosu na ostala udruženja u našoj zemlji.

Sa posebnom pažnjom odnosimo se prema pčelarima koji nemaju prekid u članstvu kao i veteranima u ovom poslu, koji su sa podužim pčelarskim stažom. Imali smo 10 pčelara koji plaćaju samo dio članarine koja pripada Savezu i 21 počasnog pčelara preko 80 godina, za koje Udruženje plaća članarinu prema Savezu.

Kada je riječ o subvencijama, članovima Udruženja isporučeno je blagovremeno sve ono što je predviđeno Programom MPŠV – lijek *Apiguard* u količini od 1155 doza i *ApiLife Var 560*, mravlja kisjelina (28 litara) i *Furmiton* ploča (368 komada), uz konstataciju da iz godine u godinu sve manje pčelara naručuje ove lijekove, a sve zbog stvaranja određenih problema u pčelinjacima prilikom tretiranja ili slabe efikasnosti istih. Nadamo se da će ove godini biti uvršten novi preparat *Varro red* koji je već ispitan i pčelari ga u velikoj mjeri koriste. Isti će biti predložen od strane Saveza, resornom ministar-

IMPRESIJE PROF. ĐOKA ZEČEVEĆA ŠESTI PUT SA PČELARIMA GLAVNOG GRADA

Na poziv dragog prijatelja i kolege Mirka Šćepanovića, kolega Miodrag Mića Petrović iz Kragujevca i moja malenkost, otišli smo u Podgoricu da održimo predavanje pčelarima Podgorice. Sa predsjednikom Mirkom ugovorili smo veoma interesantnu temu još na druženju u Kragujevcu tj. u vili „Radovanje“, kada nas je Ratko Živanović iz Jarušica dočekaao, što bi se reklo, „kako carski valja i trebije“. Meni je ovo bilo šesto po redu predavanje podgoričkim pčelarima, a Miću drugo. Divan je bio doček u hotelu „Piramida“, kod domaćina Zorana, a potom i odlazak u „Kuću meda“, gdje je sala bila prepuna i nije bilo slobodnog mjesta u multimedijalnoj prostoriji za edukaciju. Predavanja su tekla po dogovoru – prvo Mićina a onda moja tema. Opšta konstatacija, ako kao predavač smijem da dam ocjenu, jeste da su dvije veoma interesantne teme izazvale potpunu tišinu, veliku pažnju i koncentraciju. Smjenjivale su se prezentacije i slajdovi po planu i programu na zadovoljstvo prisutnih. Obojica smo se trudili da damo doprinos kvalitetu izlaganja a kako i ne bi kada je tema „Greške u pčelarenju i sanacija istih“, koju je predložio predsjednik Mirko. Tokom predavanja Mirko je intervenisao, prateći preklapanja u izlaganju, a i vrijeme određeno za teme, koje je, po svemu sudeći, bilo kratko, ograničavalo nas je da ostanemo duže sa dragim domaćinima. Predavanjima je prisustvovao i predsjednik Saveza pčelara Crne Gore Radule Miljanić kao i urednik crnogorskog pčelarskog časopisa Brano Kadić. Takođe, tu su bili Vukota Radević, predsjednik Skupštine Udruženja, kao i članovi UO Spasoje Đukanović, Spaso Popović, Danko Peruničić i dr. Na kolegama i rukovodstvu podgoričkih pčelara je da ocijene kvalitet našeg izlaganja i praktičnu primjenljivost na terenu. Po opštem raspoloženju, a rekao bih i ponovnom druženju narednog dana do odlaska za Budvu, zaključujem da su bili zadovoljni. Pored ostalih drago mi je da sam sreo Palja Duševića iz Tuzi, člana mog foruma a Bucku Krkoviću veliko hvala za poklone. Popićemo natenane uz Zlatarski sir! Prepoznamem (mislim da Mićo dijeli moj stav) da predsjednik Mirko veoma iskusno i mudro vodi Udruženje. Posebno je za svaku pohvalu izbor teme. Hvala svima na pažnji i predusretljivosti.

Đoko Zečević

stvu da ga uvrsti u mjeru podrške.

Isporučeno je i 1234 regresiranih matica i pčelarima je uglavnom bilo omogućeno da naruče i uzmu matice po svom izboru. Utisak pčelara je da se kvalitet dobijenih matica iz godine u godinu popravlja i zato očekujemo stavljanje u funkciju već formiranog Selektionog centra, koji će, sigurno, doprinijeti još boljem

kvalitetu matica, dodao je Šćepanović. Kada je u pitanju ostvarivanje prava na subvencije MPŠV, svi pčelari, koji žele da ostvare ovo pravo, dužni su da plate članarinu. Nakon toga, određiće se kvote prema svim udruženjima, tako da svako naknadno učlanjenje ne znači i pravo na subvencije. Zato se mole svi članovi Udruženja koji nijesu uplatili članarinu za tekuću godinu da to učine

što prije, naravno, ako žele da budu članovi i ostvare pravo na subvencije.

On je napomenuo da su svi pčelari, koji žele da ostvare pravo na subvencije, dužni da se registruju u Upravi za bezbjednost hrane kao i da registruju poljoprivredno gazdinstvo MPŠV što su pčelari ovog udruženja uglavnom i uradili. Radi informisanosti, u toku je dogovor sa Službom za poljoprivredu Glavnog grada koja se bavi određivanjem subvencije za pčelare, pod određenim kriterijumima, naravno uključujući i ovaj uslov.

SAJMOVI I EDUKACIJA

Kao i svake, tako i prošle godine organizovali smo 28. manifestaciju „Podgorički dani meda”. Opšti utisak je da je ova manifestacija odlično priređena, uz bogat kulturno-umjetnički program svečanog otvaranja, doček gostiju kao i zajedničkim koktelom za izlagače. Možda nikad ljepšu manifestaciju otvorio je ministar poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Vladimir Joković, dok su u obraćanju prisutnima uzeli učešće i predstavnici Glavnog grada, kao i predsjednik SPOCG Radule Miljanić. Iako je bilo blizu 40 izlagača, iz godine u godinu sve ih je manje i samim tim sve je teže organizovati, prije svega zbog malog prinosa meda, što je prošle godine bilo posebno izraženo. Treba napomenuti da je dosta naših pčelara učestvovalo i na drugim sajmovima koji su organizovani, što je za svaku pohvalu. Imali smo obavezu i čast da posjetimo sve ostale sajmove

i pčelarske slave koje su organizovala ostala udruženja u Crnoj Gori, bilo kao gosti ili učesnici. Kako je to već postalo ustaljeno, prošle godine organizovali smo odlazak na beogradski Državni sajam meda u februaru. Na poziv našeg bratskog Udruženja iz Kragujevca, posjetili smo ga, a tamo su bili prisutni i pčelari ostalih udruženja iz centralne Šumadije, te smo imali fino druženje. Zbog prisutnosti virusa i zdravstvenih mjera koje su važile, bilo nas je 27, da bi ove godine nas 43 otputovalo za Beograd, podsjetio je Šćepanović.

Treba napomenuti i pčelarsku slavu koju su obilježili na tradicionalan način i već se odvijaju pripreme za ovogodišnju, koja će se održati i proslaviti 25. maja, na području Kuća, o čemu će svi biti na vrijeme obaviješteni.

Nije izostao i obilazak svih podružnica kako bi se razmijenila mišljenja i evidentirali eventualni problemi i zahtjevi domaćina. U okviru Skupštine organizovano je i predavanje koje je održao predavač SPOS Mića Petrović iz Kragujevca, koji je i sada bio jedan od angažovanih na polju edukacije. Kada je riječ o stručnom usavršavanju i informisanosti pčelara, Šćepanović je istakao i značaj našeg časopisa „Pčelarstvo”. Zbog nedostatka sredstava, časopis nije izlazio mjesečno, pa se uglavnom to svelo na dvobroj. Pčelari često negoduju zbog kašnjenja ili, bolje rečeno, nepoštovanja ustaljenog termina izlaska časopisa – početkom mjeseca, kako je bilo odlučeno i kako su pčelari navikli. Istakao bih da imamo dobru saradnju sa glavnim i odgovornim urednikom Branom Kadićem, koji je pratio uglavnom sve naše aktivnosti i prenio u časopis. Nadamo se da će se stvoriti bolji uslovi što se tiče objavljivanja časopisa u ovoj i narednim godinama, uvjeren je predsjednik Udruženja.

SARADNJA

Kako svake godine, tako i u prošloj, možemo reći da smo imali odličnu saradnju i komunikaciju, prije svega sa MPŠV, organima Glavnog grada, i naravno Savezom. Posebno bih istakao finansijsku pomoć, koju smo tokom godine dobijali od Glavnog grada, Sektora za poljoprivredu, a posebno od MPŠV, koje je podržalo skoro svaku našu najavljenju aktivnost, te im i ovim

ZAHVALNOST

Od strane inostrane firme „Tika”, preko Saveza, Udruženje je dobilo 40 podnjača koje su podijeljene mladim pčelarima u skladu sa usvojenim kriterijumima.

Treba posebno istaći dobru saradnju sa Savezom te da su dva člana Upravnog odbora SPOCG, zatim predsjednikom Skupštine kao i delegatima koji su na izbornoj Skupštini dali i pružaju puni doprinos u radu Saveza.

Sigurno znate da je za predsjednika Saveza ponovo izabran Radule Miljanić, kao i za predsjednika Skupštine Spaso Popović, pa im pčelari ovog udruženja čestitaju. Takođe, imamo odličnu saradnju sa našom „Kućom meda” i direktorom Vladom Radulovićem što se potvrđuje i u korišćenju usluga u čemu u velikoj mjeri prednjače naši pčelari. Posebno bih pohvalio uposlene radnike ove kuće na profesionalnosti u radu i ljubaznosti u pružanju usluga. Jedino je izostao očekivan otkup meda, ali to je posljedica opravdanog povećanja cijene meda kod pčelara tako da „Kuća meda” isti, po većim cijenama, ne može realizovati, objasnio je Šćepanović.

putem iskazujemo veliku zahvalnost, sa nadom da će se takva saradnja nastaviti. Imali smo dobru saradnju i sa mnogim drugim organima i organizacijama. Nije izostala i naša humanitarna aktivnost, pa su tako naši pčelari donirali određenu količinu meda Udruženju roditelja djece i omladine sa smetnjama u razvoju, svim učenicima OŠ „Đoko Prelević”, na Ublima, kao i djeci u obdaništu, uoči novogodišnjih praznika, rekao je Šćepanović na kraju izlaganja i zahvalio se svima na pažnji.

OKVIRNI PLAN RADA

Da saopšti Okvirni plan i program rada za ovu godinu, postarala se članica Upravnog odbora Nada Malidžan, koja je, između ostalog, napomenula da se on sastoji od tri grupe aktivnosti podjednako važne za razvoj i unapređenje pčelarstva u šest područja koliko broji podgoričko Udruženje.

U skladu sa finasijskim mogućnostima Udruženja, treba razmotriti situaciju da se naši pčelari ove godine pomognu u određenom procentu nabavke prihrane za pčelinja društva, u saradnji sa „Kućom meda”. Treba insistirati na češćem okupljanju pčelara u podružnicama radi definisanja problema i njihovog rješavanja i, po potrebi, njima konkretno pomoći u pčelinjacima. Stvarati što bolji ambijent i uslove u Udruženju za učlanjenje što većeg broja pčelara i informisanje pčelara o benefitima učlanjenja. Nastaviti saradnju sa Savezom, „Kućom meda” i svim pčelarskim organizacijama u Crnoj Gori radi uspostavljanja ujednačenih kriterijuma i principa rada. Nastaviti saradnju sa institucijama Glavnog grada i Države, kao i sa preduzećima i NVO sektorom koji daju ili mogu dati svoj doprinos radu i razvoju Udruženja, posebno u dijelu finasijske pomoći. Nalaziti načine u izradi zajedničkih projekata sa nekim od subjekata u kojima bi se našlo naše udruženje i bilo zastupljeno pčelarstvo. Održavati i unapređivati saradnje sa medijima koji daju doprinos u informisanju o aktivnostima Udruženja. Unapređivati saradnju sa časopisom „Pčelarstvo”, a sve u cilju animiranja članova Udruženja da pišu i objavljuju tekstove. Održavati postignuti nivo humanitarnih aktivnosti i, po mogućnosti, povećati ga. Orga-

RADONJIĆ: PODRŠKA PČELARSTVU VEĆA NEGO LANI

Državni sekretar u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Marko Radonjić je, pozdravljajući učesnike Skupštine i goste, obradovao pčelare najavom brojnih podsticajnih mjera podrške koje će doprinijeti razvoju i afirmaciji ove oblasti u svim krajevima Crne Gore.

Pčelarstvo je značajna oblast kojoj poklanjamo punu pažnju. Kreirajući brojne podsticajne mjere, pomažemo sektoru pčelarstva. Ove godine smo opredijelili značajnu podršku u iznosu od 335.000 eura ili 45% više u odnosu na prethodnu godinu. Podrška pčelarstvu je diverzifikovana kroz više mjera i stvorena je mogućnost pčelarima da, kroz različite mjere Agrobudžeta, ostvare veću podršku u odnosu na prethodnu godinu. Osim što smo povećali ukupnu podršku, pojednostavili smo procedure za nabavku pčelarskog pribora i opreme i omogućili nabavku većeg asortimana opreme u odnosu na prethodnu godinu. Osim podrške koju smo imali prethodne godine za nabavku djelova košnice, ove godine smo stvorili mogućnost za nabavku cjelokupne košnice. Takođe, povećali smo podršku za nabavku matice sa 5 na 7 eura po komadu. Povećali smo podršku za nabavku voska, sa 50% na 60%. Nastavljamo sa podrškom za: nabavku voska za organsku i konvencionalnu proizvodnju meda, preradu voska, nabavku veterinarskih lijekova, tretiranje pčelinjih zajednica protiv pčelinjeg krpelje, nabavku opreme za transport pčelinjih zajednica, košnica, djelova košnica, električne ograde i dr. Kada kažemo diverzifikovali smo mjere, mislimo na to da se kroz Agrobudžet dodatno podržavaju pčelari i za adaptaciju objekata, za urađene analize meda, organsku proizvodnju meda, mlade poljoprivrednike, uvođenje inovacija u sektor poljoprivrede i dr. Ove godine nastavljamo i sa školom pčelarstva, a nastava će se odvijati u „Kući meda”, pri čemu će pčelari imati mogućnost da se adekvatno edukuju i dobiju stručnu kvalifikaciju na nivou neformalnog obrazovanja. Isto tako planiramo realizaciju studijske posjete u nekoj od zemalja u kojoj je razvijeno pčelarstvo. Cilj nam je da podršku razvoju pčelarstva usmjerimo u pravcu povećanja proizvodnje, osnaživanja i stvaranja tržišna orijentisanih proizvođača. Uzimajući u obzir bogatstvo medonosnog bilja, ići ćemo ka profesionalizaciji pčelara, diverzifikaciji proizvoda i promociji organskog pčelarenja. Na ovaj način povećale bi se količine proizvedenog meda i drugih pčelinjih proizvoda i ostvarile bi se mogućnosti za osvajanje novih tržišta, istakao je Radonjić.

nizovati isporuke matice regresiranih iz Agrobudžeta MPŠV, zatim lijekova kao svega ostalog što bude opredijeljeno za pčelare. Održavati redovne skupštine Udruženja. Ovo su aktivnosti prve grupe, navela je Malidžan. U okviru druge grupe, ona je u prioritetu istakla: organizovanje manifestacije „Podgorički dani meda” sa održavanjem dostignutog nivoa kvaliteta kao i njegovim unapređenjem; organizovanje manifestacije „Pčelari svome gradu” i, po mogućnosti, održati je više puta na odabranim mjestima za članove Udruženja – naravno ako se za to steknu uslovi pčelari iskažu interesovanje; obavještanje članova Udruženja o izložbama i sajmovima na kojima se izlaže med u Crnoj Gori i organizovanje Slave Udruženja – Spasovdana, o čemu će pčelari biti blagovremeno obaviješteni. U trećoj

grupi aktivnosti zastupljena edukacija pčelara i zdravstvena zaštita pčela.

RAZNO

Predsjednik Nadzornog odbora Zoran Pavićević je kratko prokomentarisao Finasijski izvještaj koji je prema njegovoj konstataciji urađen bez primjedbi, sa svim statističkim podacima o prihodima i rashodima. Inače, svi izvještaji usvojeni su jednoglasno. Verifikovan je mandat Milana Bracanovića u Upravnom odboru Udruženja i on će na tom mjestu zamijeniti Željka Vlahovića. Nije izostala i pozdravna riječ predsjednika SPOCG Radula Miljanića, koji je pohvalio profesionalni rad Udruženja i maksimalnu brigu o svakom pojedincu i ujedno prisutne upoznao sa najnovijim mjerama Agrobudžeta koji je usvojen za ovu godinu.

B.K.

LAGATOR: OBAVEZNO REGISTROVATI GAZDINSTVA

Redovna Skupština Pčelarskog društva „Cetinje“ održana je 11. marta, u ugostiteljskom objektu „Zicer“. Događaj se sastojao iz tri cjeline, i to: predavanja na temu „Prolječni razvoj pčela“, koje je održao uvaženi ekspert za ovu oblast, dipl. ekon. g. Miljko Šljivić, radnog dijela sjednice i zajedničkog druženja uz prigodan koktel. Skupštinskom zasijedanju su prisustvovali i predsjednik SPOCG Radule Miljanić, urednik pčelarskog časopisa „Pčelarstvo“ Brano Kadić, Savo Borozan ispred lokalne samouprave i predstavnici pčelarskih društava iz Nikšića, Podgorice i Danilovgrada.

EDUKACIJA

Predavanje je bilo korisno i zanimljivo. Prvi dio predavanja se odnosio na tretiranje protiv varoe i potrošnju meda u košnici kao i pozicioniranje punih ramova meda u pripremi društava za zimu. Gospodin Miljko je istakao da se, nakon ostavljanja dovoljno hrane bez straha, zazimljenim pčelinjim zajednicama obezbijedi mir. Formula koja se kroz prezentaciju ističe i pomaže da razumijemo prezimljavanje pčela je: med + kiseonik = ugljendioksid + voda + toplota, tj. $1000g + 982g = 1257g + 725g$, a govori o potrošnji meda sa dobrom provjetrenošću (ne promajom), sa višim nivoom ugljendioksida, koji uspavljuje pčele i njihovu metaboličku aktivnost

svodi na minimum dok je obezbijedena toplota. Mjere za razvoj su: utopljanje (Blinova metoda, folija); stimulatívna prihrana; proširivanje prostora (dodavanje satnih osnova, okretanje tijela). Blinova metoda zahtijeva sveprisutnost pčelara i iziskuje rad, ali se pokazala odličnom. Mjere sprečavanja rojenja su: mlada matica; proširivanje prostora i pružanje mogućnosti da mlade pčele ugrađuju vosak koji bi inače iznijele iz košnice prilikom rojenja; dobra ventilacija i zasjenjivanje košnica. Sve to utiče na odloženo rojenje ili ga sprečava. U okviru predavanja, Nikola Jovanović je predstavio SMS vagu i druge nove tehnologije koje sve više nalaze primjenu u modernom pčelarstvu.

BEZ PRIMJEDBI

Skupština je kasnila sa radom. Otvorio ju je dosadašnji predsjednik Jovo Jovanović i predložio da se glasa za novog predsjednika ovog doma. Jovanović je jednoglasno dobio novi mandat i zahvalio se delegatima na podršci i povjerenju. Zatim je riječ uzeo predsjednik Mitar Lagator koji je izložio Izvještaj rada našeg društva. Jednoglasno je usvojen od strane Skupštine. Među budućim aktivnostima su: dodjela košnica i rojeva za tri mlada pčelara; organizovanje i dopremanje regresiranih matica, voska i opreme; posredovanje SPOCG organizacijama; održavanje

dobrih odnosa sa Savezom i drugim pčelarskim društvima na području Crne Gore i šire. Predsjednik je poslao apel da pčelari, koji nijesu registrovali gazdinstva, to učine zbog niza povoljnosti. Poželio je mednu godinu i srećan rad. Predsjednik Skupštine Jovo Jovanović je otvorio diskusiju. Za riječ se javila Jelena Vučković koja je, u svojstvu mladog pčelara, pitala da li postoji mogućnost nabavke 10 košnica sa rojevima. Predsjednik Mitar Lagator je odgovorio da to trenutno nije moguće preko našeg društva, ali da će se lično raspitati i postarati da se riješi to pitanje, koje je veoma bitno sa stanovišta podmlađivanja članstva. Božović Ljiljana je pitala da li neko vodi računa o primjeni herbicida i kako stati tome na kraj. Predsjednik je odgovorio da će apelovati kod nadležnih institucija, ali i poslati apel u medije jer je to jedan od gorućih problema. Izlaganje Finansijskog izvještaja je obavio predsjednik Mitar Lagator. Istakao je da je stari žiro račun blokiran i da je novi otvoren, tako da će sredstva biti prebačena. Na starom računu je 2225 eura, a na novom je prihod bio 1030 eura. Rashodi su 550,10 eura. Na jednom računu će biti 2700 eura. Izvještaj je jednoglasno usvojen. U svojstvu predsjednika Nadzornog odbora, Vesko Gardašević je kazao da nije uočena nijedna nepravilnost u Finansijskom izvještaju. Isto tako Zapisnik sa prethodne skupštine je usvojen jednoglasno.

POZDRAVI

Okupljene pčelarke i pčelare našeg društva i g. Borozana, predstavnika lokalne samouprave, pozdravio je predsjednik Saveza Radule Miljanić. Poželio je uspješnu mednu pčelarsku godinu. Zahtjevi Saveza su našli svoje mjesto u Agrobudžetu za 2023. godinu. Matice će biti regresirane, sa 8 eura za pčelare i 7 eura od strane MPŠV, rekao je Miljanić. Od resornog ministarstva zahtijevali su da javni pozivi budu ranije raspisani. On je pozvao sve pčelare da registruju gazdinstva jer u Savezu je oko 2400 članova, a 1750 je registrovano kao robni proizvođač. Napravio je osvrt na primjenu pesticida u poljoprivredi i kvalitet crnogorskog meda. Naglasio

je da smo, kao pčelari Crne Gore, dostigli maksimum uslova u kojima radimo. Problem falsifikata meda se polako svodi na minimum. Upotreba herbicida i pesticida predstavljala je problem prethodnih godina u trovanju pčelarskih zajednica, ali se taj problem smanjio. Međutim, predostrožnost pčelara nije naodmet, te da državni organi koji bi trebali da prate pčelarstvo, ne ispunjavaju zadatke. Istakao je da Savez organizuje predavanja i skrenuo pažnju na njihovu važnost. Pohvalio je „Kuću meda” i pristup u poslovanju u protekloj godini i kazao da je oprema i visina cijena pristupačnija pčelarima i da će preduzeti dodatne napore da bude još bolja. Istakao je da su glavni problemi u pčelarstvu na globalnom nivou – klimatske promjene, borba protiv varoe i falsifikovani med. Poželio je svima srećnu pčelarsku godinu.

Nekadašnji predsjednik PD „Cetinje” Mladen Bošković je postavio pitanje predsjedniku Miljaniću za subvencije od 2 eura po košnici jer je trenutno nemoguće izmijeniti broj u sklopu baze podataka, usljed prethodnih sajber napada, a sami broj pčelinjih zajednica je kod pčelara veći, i ima li prostora da se zajednički reaguje. Predsjednik je odgovorio da pčelari koji nemaju promjena u broju košnica, nijesu u obavezi da obnavljaju, a pčelari koji imaju povećanje broja košnica, moraju obnoviti registraciju. Agencija za bezbjednost hrane je adresa za registraciju. Predsjednik Lagator je naglasio da se, u okviru MPSV pravi registar pčelinjaka i bitnost u karakterizaciji crnogorskog meda, a pri kraju je i izrada Atlasa medonosnog bilja. Sve okupljene je pozdravio predstavnik lokalne samouprave Savo Borozan. Poželio je svima veći broj košnica, uspješnu godinu i više meda koji će obogatiti trpeze i van granica Crne Gore. On se nada većem broju pčelara u našem društvu, a takođe je kazao da u Prijestonici Cetinje pčelari uvijek imaju pouzdanog partnera za sve korisne aktivnosti. Predsjednik Skupštine Jovo Jovanović se zahvalio svim govornicima i pozvao prisutne da ostanu na zajedničkoj večeri i koktelu. Na tradicionalnom gostoprimstvu i stimi Cetinjanja, zahvalio se, u ime kolega i gostiju, predsjednik PO „Nikšić” Miodrag Radulović.

M. Đ.

NIKŠIČKI PČELARI I OVE GODINE POSJETILI BEOGRADSKI SAJAM

OBNOVILI OPREMU I UNAPRIJEDILI ZNANJA

Rukovodstvo Pčelarske organizacije Nikšić, koje je veoma posvećeno svojim članovima i nastoji da blagovremeno servisira njihove potrebe, i ove godine se postaralo da organizuje posjetu 14. Državnom pčelarskom sajmu sa međunarodnim učešćem u Beogradu, koji je priređen u režiji SPOS.

Nas 21 smo obišli štandove ove masovne smotre pčelarskih proizvoda i opreme i naučili mnogo toga novog iz ove oblasti, dokupili dio neophodnog pribora, obezbijedili lijekove i, u dobrom prijateljskom raspoloženju, razmijenili mišljenja i korisna iskustva sa kolegama i vrsnim profesorima, doktorima veterine i pčelarima iz okruženja. Takođe, odslušali smo i stručna predavanja od strane poznatog naučnika pri Škotskom ruralnom koledžu dr.vet. Horhea Rivera Gonisa, na teme „Integrirano suzbijanje varoe” i „Protokoli liječenja i obavještajne jedinice za veterinarski nadzor u pčelarstvu”, rekao nam je, po povratku iz Beo-

grada, sekretar PO „Nikšić” Ratko Aleksić, potvrđujući činjenicu da su pčelari iz grada pod Trebjesom u toku sa svim savremenim trendovima u pčelarskoj praksi.

On se osvrnuo na 11. februar i odlazak u Beograd kao i na široku lepezu proizvoda i bogat asortiman svih vrsta medova, propolisa, polena, melema, pomada i sl.

Isto tako iskoristili smo priliku da posjetimo proizvođače pčelarske opreme i kupimo stručnu literaturu. Na kraju, kada saberemo utiske, slobodno možemo reći da je posjeta Sajmu uvijek višestruko korisna i dobrodošla jer na jednom mjestu možemo kupiti najkvalitetniju i najjeftiniju opremu, ramove, literaturu i lijekove. Dobro znamo da se svake godine mora obnoviti i pripremiti oprema prije početka pčelarske sezone i zato su mnogi od nas razmijenili znanja i iskustva i razgovarali sa pčelarima iz drugih sredina o ranom proljećnom razvoju pčelinjih zajednica, dodao je Aleksić.

P.O.Nikšić

Koristiti organske kisjeline u borbi protiv varoe

Varoa predstavlja jednu od najvećih prijetnji zdravlju pčela. Ne-tretirane ili neefikasno tretirane zajednice mogu propasti, uzrokujući ekonomske gubitke pčelarima i na kraju, mogu negativno uticati na opravljanje biljaka, proizvodnju usjeva i hrane kao i na sveukupni biodiverzitet. Taktike suzbijanja varoe razlikuju se u zavisnosti od sezone u kojoj se zadesilo pčelinje društvo. Postoji mnogo dostupnih opcija za kontrolu populacija varoe u pčelinjim zajednicama. Svaka opcija ima prednosti i nedostatke, ali razumijevanje implikacija svakog izbora važan je dio donošenja odluka. Pčelari treba da prate nivo varoe i da budu spremni da pravovremeno preduzmu mjere za smanjenje broja ovog krpelja. Praćenje populacije pomaže pčelarima da održe nivo varoe u pčelinjim zajednicama ispod ekonomskog praga (nivo kada one postaju problem za pčelinju zajednicu), a to je dvije do tri varoe na stotinu odraslih pčela (tj. nivo zaraze od 2% do 3%). Postoji nekoliko prirodnih jedinjenja koja su se pokazala efikasnim u kontroli varoe. To uglavnom uključuje organske kisjeline poput mravlje (na tržištu kao MAQS) i oksalne (Api-Bioxal, Dihidrid oksalne kisjeline).

MRAVLJA KISJELINA

Mravlja kisjelina je organska kisjelina. „Organska” u hemiji znači da supstanca sadrži ugljenik. Mravlja kisjelina se prirodno proizvodi i koristi od strane ogromnog spektra živih bića. Riječ „formic” dolazi od latinskog *formica*, što znači mrav jer je to jedinjenje prvi put identifikovano kod tih insekata. Mravi prskaju kisjelinu iz svojih trbuha kako bi branili svoje kolonije od napada predatora. Među različitim upotrebama mravlje kisjeline, koja se nalazi u prirodi, je jedno intrigantno ponašanje

ptica poznato kao “mravljenje”. Ptice namjerno provociraju mrave, ometajući njihova gnijezda, čak i pokupe insekte i stavljaju ih u perje. Ptice često podnose brojne ujede mrava da bi se kupale u mravljoj kisjelinu koju oslobađaju odbrambeni mravi. Naučnici sumnjaju da, između ostalog, mravlja kisjelina, koju ispuštaju mravi, pomaže pticama da se oslobode parazita, uključujući i grinje.

Mravlja kisjelina u borbi protiv varoe se koristi od sredine 1980-ih (Moosebeckhofer i Derakhshifar 1986). Iako način djelovanja nije dobro shvaćen, ona vjerovatno inhibira transport elektrona u mitohondrijama (Johnson et al. 2010). Postoji nekoliko različitih formulacija mravlje kiseline. Ona se u borbi protiv varoe može primijeniti kao gel (MAQS), ili tekući rastvor (Nassenheider Professional), (Giusti et

al. 2017, Pietropaoli i Formato 2019). Upotreba tečne mravlje kisjeline kreće se 15–85% koncentracije, uz napomenu da kod tretiranja većim koncentracijama mravlje kisjeline, od 65%, može doći do klupčanja matice. Mravlja kisjelina djeluje stvaranjem pare koja prodire u košnicu. Para mravlje kiseline je teža od vazduha i zato aplikaciju kisjeline treba obaviti sa satonoše plodišnih nastavaka. Njen učinak je bolji korišćenjem gel formulacija sa sporim otpuštanjem (Pietropaoli, Formato 2019), gdje mravlja kisjelina u gelu se postepeno oslobađa u toku 7 dana, na temperaturama između 10 i 35°C, što je čini puno praktičnijom i bezopasnijom od tečne mravlje kisjeline.

Mravlja kisjelina je jedini akaricid koji je pokazao sposobnost da ubije i varou, kako na odraslim pčelama, tako i na reproduktivnim u zatvorenim

ćelijama legla. (Fries 1991). Većina eksperimenata kroz koje je testirana efikasnost mravlje kisjeline protiv varoe pokazala su (Pietropaoli i Formato 2019) da se efikasnost kreće u rasponu od 35–75% mortaliteta varoe. Na efikasnost tretmana mravljom kisjelinom utiče više faktora, a prije svega ambientalna temperatura, količina legla u pčelinjoj zajednici kao i udaljenost legla od mjesta isparavanja mravlje kisjeline (Eischen 1998, Calderone i Nasr 1999, Skinner et al. 2001, Underwood i Currie 2003).

Mravlja kisjelinina je organska kisjelinina koja je prirodno prisutna u pčelinjim zajednicama, tako da unosite supstancu u vaše košnice koja je već tamo. Ona nije lipofilna, što znači da ona ne ostavlja rezidue u vosku (Bogdanov 2002). Istraživanja su pokazala da med sakupljen iz medišta, gdje je obavljeno tretiranje mravljom kisjelinom, ne sadrži nivo mravlje kisjeline iznad onoga što se normalno nalazi u netretiranom medu. Jedno od najvrjednijih svojstava mravlje kisjeline je njena sposobnost da prodre ispod voštanih poklopaca u samom leglu. Naime, većina drugih sredstava koja se koriste u borbi protiv varoe djeluju samo na one varoe koje se nalaze na odraslim pčelama. Ali, uništavanje samo varoe koje se nalaze na odraslim pčelama pola je bitke jer varoa provodi značajan dio svog života izvan vidokruga pčelara, ispod voštanih kapica, a, zapravo, mužjaci uopšte ne napuštaju ćelije. Ubijanje samo odraslih varoa, koje se nalaze na samim pčelama, ostavlja živu čitavu populaciju fertilnih ženki varoe ispod voštanih poklopaca, koje su spremne da ponovo započnu ciklus. Molekuli mravlje kisjeline su dovoljno mali da prodru kroz tanki sloj voska i da dođu do tih varoa. Pčele pomažu, ventilirajući pare mravlje kisjeline po cijeloj košnici, kako bi ubile varoe u samom leglu, u kojemu se nalazi oko 80% populacije varoa.

OKSALNA KISJELINA

Oksalna kisjelinina može da se nabavi u kristalnom obliku kao dihidrat oksalne kisjeline. Ovaj oblik oksalne kisjeline je u prahu i u njemu se sadrži

samo 71,4% oksalne kisjeline dok ostatak je voda, pa otuda i njeno ime. Oksalna kisjelinina je prirodno jedinjenje koje se nalazi u biljkama, kao što su rabarbara, kelj, cvekla i spanać. Kao hemikalija za suzbijanje varoe, oksalna kisjelinina se može koristiti na tri načina i to: nakapavanjem, prskanjem i sublimacijom. Pošto ne prodire u poklopce, oksalna kisjelinina je najefikasnija tokom perioda bez legla. Ona se efikasno koristi nekoliko decenija (Popov et al. 1989) bez izvještaja o otpornosti grinja (Maggi et al. 2017).

Sublimacija oksalne kisjeline ima sljedeće prednosti:

1. jedno je od najefikasnijih sredstava za borbu protiv varoe sa stopom uspjeha od 98%;
2. najjeftinije rješenje za suzbijanje varoe i najbrži tretman, koji traje od 10 do 20 sekundi po pčelinjem društvu;
3. ekološki prihvatljiv tretman bez kontaminacije meda i pčelinjih proizvoda;
4. tretiranje se vrši bez nepotrebno uznemiravanja pčela i sublimacija, kao rješenje u borbi protiv varoe, izvodi se bez otvaranja košnice;
5. kod pravilne primjene ne postoji gubitak matice kao kod nekih drugih metoda suzbijanja.

Prema istraživanjima profesora Ratnieksa iz 2016. godine metoda sublimacije je najbolja u svim pogledima. Sublimacija rezultira visokom smrtnošću varoe, uz korišćenje najniže doze oksalne kisjeline što omogućuje preživljavanje najvećeg broja zajednica. Na temelju tih rezultata, on joj daje prednost u odnosu na nakapavanje ili

prskanje oksalnom kisjelinom. Rezultati istraživanja prof. Ratnieksa su pokazala da zajednice tretirane sublimacijom u proljeće imale su više legla nego kontrolne ili zajednice tretirane nakapavanjem i prskanjem. Tretiranje varoe sublimacijom se može obaviti više puta u toku godine, i to kada u košnici nema legla, u decembru (jedno tretiranje), i kada u košnici ima legla (u proljeće poslije bagrema, u julu ili avgustu poslije paše). Može se ponoviti postupak sa dva tretmana, sa razmakom od sedam dana ili da se

tretira sa tri tretmana, sa razmakom od 5 dana. Tretman se vrši sa prednje strane košnice preko leta ili sa zadnje strane košnice preko prethodno izbušene rupe na podnjači veličine cijevi sublimatora. Rupa se nakon tretmana zatvara plastičnom tiplom. Tretman traje od 10 do 20 sekundi po košnici. Najjednostavniji način preciznog doziranja, bez mjerenja težine oksalne kisjeline, je sa plastičnim špricom gdje 1 mililitar volumena šprica odgovara težini od 1 grama oksalne kisjeline. To se izvodi jednostavnim nabađanjem podsječenog šprica u oksalnu kisjelinu (po 1 gram oksalne kisjeline na svakom tijelu košnice ili 2 grama – 2 mililitra oksalne kisjeline na 2 LR tijela). Pri radu sa oksalnom kisjelinom potrebna je odgovarajuća zaštitna oprema, pri čemu filter od zaštitne maske treba da bude obavezan u radu jer sprječava udisanje prašine. Naravno, za ove poslove obavezno koristiti zaštitne naočare i rukavice.

Mr Blagojče Najdovski

Pčelarstvo pred velikim izazovima

Tokom boravka u Crnoj Gori, gdje je održao niz veoma korisnih predavanja, iskoristili smo prisustvo mr Blagojča Najdovskog da nam odgovori na par pitanja i saopšti našim čitaocima impresije koje nosi iz „Kuće meda”. Osvjedočeni prijatelj pčelara i SPOCG, rodom iz Sjeverne Makedonije, rado je pristao na intervju i obećao nam da je uvijek spreman na saradnju u interesu svih sadašnjih i potencijalnih kolega dvije prijateljske zemlje.

Kažite nam nešto o sličnostima i razlikama pčelarstva u Crnoj Gori i Makedoniji?

Makedonija i Crna Gora su po mnogo čemu slične u pčelarstvu. Mi u Makedoniji imamo malo bagrema, suncokreta i repice, a imamo i draču i

livadsko cvijeće kao i planinsku pašu, koju imaju i pčelari u Crnoj Gori. Isto tako, isti je mentalitet i pčelara, a to su, uglavnom, pčelari u podmaklim godinama, uglavnom se tretiraju kao hobisti u ovoj oblasti. Klima Makedonije i Crne Gore je slična sa velikim uticajem mediteranske, što u praksi podrazumijeva duga, vruća i suva ljeta i malu količinu godišnjih padavina sa prilično neravnomjernom raspodjelom po mjesecima. Posljednjih godina suočavamo se sa velikim zimskim gubicima zbog nedostatka polena u julu i avgustu koji je neophodan za uzgoj zdravih i vitalnih zimskih pčela. Tipovi košnica su isti, kao i godišnji prinosi meda, koji su oko 10 kg po košnici, bez obzira na vrstu košnice.

Ono po čemu su pčelari Crne Gore mnogo bolji od nas u Makedoniji je sama organizacija i servisiranje

njihovih potreba. Kod nas, pored više pčelarskih saveza, postoji i oko 50 lokalnih pčelarskih udruženja koja gotovo da i ne funkcionišu. Prijatno sam iznenađen nivoom organizacije, kako u lokalnim pčelarskim udruženjima, tako i na državnom nivou, gdje ste u samom vrhu na Balkanu. Ovom prilikom želim da poručim pčelarima Crne Gore da sačuvaju ono što su postigli u oblasti organizovanja pčelara na nacionalnom nivou, pri tome mislim na Savez pčelarskih organizacija Crne Gore i „Kuću meda”, jer samo organizovani pčelari mogu savladati izazove sa kojima se pčelarstvo suočava.

Koje su najveće prijetnje pčelarstvu na globalnom nivou?

Populacija pčela globalno opada, a svaka nova sezona donosi nove

probleme i izazove koji zabrinjavaju ne samo pčelarstvo već i cjelokupnu poljoprivredu za održivo oprašivanje usjeva. Pesticidi, zagađivači, paraziti, bolesti i pothranjenost – svi su povezani s ovim problemom.

Pčele su izložene višestrukim stresovima. Kumulativni faktori stresa kod pčela najveći su izazov za globalno pčelarstvo bez obzira na klimatske promjene, nutritivne nedostatke u ishrani pčela ili ljudskog faktora. Ono što je, po mom mišljenju, važno i čemu do sada nije posvećena pažnja koju zaslužuje jeste proteinsko gladovanje pčela u ljetnjim mjesecima i pravilna zaštita od varoe koja se hrani masnim tkivom pčele, što dodatno negativno utiče na smanjenje vitalnosti i dugovječnosti pčela, a to direktno zavisi od nivoa vitelogenina kod pčela, koji osigurava njihovu dugovječnost u zimskim mjesecima. Isto tako, trebalo bi promijeniti pristup suzbijanju varoe, pri čemu treba obratiti pažnju, prije svega na brojnost varoe i shodno tome pronaći održiv način upravljanja brojnošću varoe, koja ne smije prelaziti nivo iznad 3%, što je 3 varoe na 100 pčela. Pčelari moraju biti svjesni da gotovo sve što je napisano u pčelarskim knjigama više ne vrijedi i moraju više vremena posvetiti edukaciji.

Kakva je budućnost i perspektiva pčelarstva u našim zemljama i svijetu uopšte?

Pčelarstvo je pred velikim izazovima, kako kod nas, tako i na globalnom nivou. Jedan od najvećih izazova pčelarstvu su klimatske promjene, a posebno činjenica da se mikroklima toliko promijenila da više nemamo četiri različita godišnja doba. Drugi propratni problemi su povećani nivo CO₂ u atmosferi, UV i druga različita zračenja, kao i toplotni talasi i mnogi drugi stresovi. Treba da radimo intenzivno na informisanju javnosti, stalno ponavljajući da su pčele od kritičnog značaja za životnu sredinu i privredu. Procjenjuje se da oprašivači, uključujući medonosne pčele, bumbare i divlje pčele, doprinose sa najmanje 22 milijarde eura svake godine evropskoj poljoprivrednoj industriji. One oprašuju više od 80% usjeva i divljih

biljaka u Evropi, pa samim tim korist pčelara, u vidu meda i drugih pčelinjih proizvoda, su minorni kada uporedite korist cjelokupnog društva. Perspektiva pčelarstva ogleda se u pomoći države pčelarima, kroz donošenje mjera za zaštitu pčela, jer su one prije svega čuvari biodiverziteta, što je od velikog značaja za male zemlje kao što je Crna Gora. Crnogorski pčelari treba da lobiraju kod vlasti da subvencionišu pčele, ne zbog pčelara, već zbog očuvanja biodiverziteta Crne Gore za

buduće generacije. Pčele prenose polen sa cvijeta na cvijet kako bi oplodile divlje i kultivisane biljke. Oplodene biljke proizvode sjeme, osiguravajući da okolno stanište i dalje uspijeva. Razumijevanje važnosti pčela dovodi do povećanih napora da se one spasu. Za neke ljude pčele su samo mali insekti koji lete sa cvijeta na cvijet i proizvode med. Ali realnost je da budućnost planete i održavanje biodiverziteta zavisi od ovih malih insekata.

Više od 70% hrane koju jedemo svaki dan zavisi od njihove dnevne aktivnosti oprašivanja. Jabuke, kruške, kesteni, agrumi, trešnje, kajsije, lubenice, šljive, dinje, bademi, tikvice, šargarepa, kupus, bijeli i crni luk su samo neke od mnogih namirnica koje ne bi postojale bez pčela. Ali ne samo to, postoje usjevi čije oprašivanje ne zavisi isključivo od pčela, ali daju veće prinose kada ih pčele posjećuju. Bez pčela ne bismo mogli piti ni kafu i jesti čokoladu. Pčele su veoma važne za životnu sredinu. Gotovo 90% divljih i spontanijih biljnih vrsta i njihova reprodukcija i širenje zavisi

od oprašivanja pčela. Ova uloga je postala centralnija zbog progresivnog nestajanja drugih divljih oprašivača. S obzirom na to da u svijetu postoji oko 350.000 samoniklih biljaka, te oko 200 kultivisanih, jasno je koliko je značajan i fundamentalan uticaj ovih malih insekata na našu planetu, biodiverzitet i očuvanje ekosistema. Stoga pčele, kao oprašivači pružaju svakodnevnu uslugu regulaciji ekosistema, a samim tim i uslugu očuvanja biodiverziteta, što je ulog za buduće generacije.

Kako stati na put švercovanju i falsifikovanju meda i njegovih proizvoda?

Što su više cijene meda, to su veći pokušaji nesavjesnih pojedinaca da ostvare laku zaradu putem prodaje falsifikovanog meda. Jedan od načina da se stane na put ovim protizakonitim radnjama je edukacija potrošača. Ona treba da bude usmjerena u pravcu da kupci i potrošači prepoznaju falsifikovani med, preko kampanja, raznih predavanja i seminara organizovanih od strane pčelarskih organizacija, kao i standardizacija pakovanja meda po uzoru na slovenački, hrvatski i srpski pčelarski savez. Zajednička ambalaža je dobar i efikasan model zaštite od falsifikovanja meda gdje savezi garantuju kvalitet, a sa tim i povećanje povjerenja potrošača. Isto tako treba naći pravi način koordinacije inspeksijskih organa i organizovanih pčelara, spremnih da se uhvate u koštac sa ovim gorućim problemom, koji je evidentan praktično na svim kontinentima.

G.M.

**OMER BOGDANOVIĆ IZ BARA DOBIO PRIZNANJE
„VIŠI KVALITET” ZA REPREZENTATIVNI CVIJETNI MED**

Vrsni pčelar iz Bara Omer Bogdanović dobio je vrijedno priznanje – „Viši kvalitet” za reprezentativni cvijetni med, i na taj način omogućio našoj zemlji da uvrsti još jedan, deseti po redu, zaštićeni proizvod na listu artikala sa oznakom kvaliteta.

Inače, uspostavljanje sistema zaštite i podizanja vrijednosti poljoprivrednih proizvoda i hrane oznakama kvaliteta, sistema koji potrošaču garantuju posebna svojstva i karakteristike, su od izuzetnog značaja na putu podizanja poljoprivredne proizvodnje na veći nivo. Sistemi šema kvaliteta, odnosno zaštite naziva proizvoda, usaglašeni su sa EU konceptima, te je promocija ovih proizvoda od izuzetnog značaja, kako za potrošače, tako i zbog reputacije i konkurentnosti domaće proizvodnje na sve zahtjevnijem tržištu.

Za Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede ovo je izuzetno važan doprinos s obzirom na to da je ovo drugi proizvod zaštićen oznakom „Viši kvalitet”, u skladu sa Zakonom o šemama kvaliteta poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.

Da bi se registrovao kao proizvod sa oznakom „Viši kvalitet”, jedan poljoprivredni ili prehrambeni proizvod mora se, prema svojim specifičnim svojstvima, izdvajati u pogledu kvaliteta od drugih poljoprivrednih ili prehrambenih proizvoda iste kategorije. Karakteristike poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda sa oznakom „Viši kvalitet” određuju se prema sastavu, organoleptičkim, fizičko-hemijskim osobinama i metodama proizvodnje ili prerade.

Prema porijeklu cvijetni med je cvijetni, poliflorni med, dobijen od više vrsta biljaka sa dominantnim prisustvom polena kestena. Melisopalinološka analiza meda koji je registrovan oznakom „Viši kvalitet”, ukazuje na dominantno prisustvo polena kestena, koji utiče na fizičko-hemijske osobine, boju, miris i konzistenciju, ali i na senzorne osobine meda, tj. doprinosi specifičnom ukusu.

Pozitivna karakteristika cvijetnog

ZA VEĆI DOPRINOS RURALNOM RAZVOJU I DIVERZIFIKACIJU PREHRAMBENIH PROIZVODA

meda, u odnosu na uopšte propisani kvalitet, je i u sadržaju šećera. U njemu je fizičko-hemijskom analizom identifikovan odnos glukoze i fruktoze veći u odnosu na med iz iste kategorije. U tom odnosu je sadržaj fruktoze veći u odnosu na sadržaj glukoze i utiče direktno na konzistenciju cvijetnog meda, njegovu viskoznost i doprinosi sporoj kristalizaciji. Spora kristalizacija ovog meda doprinosi boljem kvalitetu, budući da se u dužem periodu čuvanja med ne kristališe, te se kasnije ne mora otapati. Posebno visoka vrijednost provodljivosti ovog meda u odnosu na med iz iste kategorije doprinosi njegovom višem kvalitetu.

Izraženo visoka vrijednost provodljivosti meda je karakteristična za cvijetni med samo ukoliko sadrži polen kestena i takođe je direktna posljedica visokog sadržaja minerala. Mineralni sastav meda utiče na povećanu provodljivost, a analiza specifične rotacije potvrđuje njegovo nektarno porijeklo. Hemijska analiza mineralnog sastava ovog meda pokazuje prisustvo kalijuma i mangana u značajnim količinama, odnosno onim količinama koje obezbjeđuju 15% preporučenog unosa ovih minerala u 100 grama.

ANALIZA

Specifičnost i, takođe, pozitivno odstupanje karakteristika cvijetnog meda u odnosu na propisani kvalitet meda koji pripada istoj kategoriji je potvrđen i analizom specifične rotacije. Kod cvijetnog meda analiza specifične rotacije pokazuje negativnu vrijednost, što ukazuje na porijeklo meda, odnosno prisustvo polena kestena i istovremeno dokazuje postojan kvalitet, što je kod meda iste kategorije teško postići, budući da je negativna specifična rotacija potvrđena i u cvijetnom medu starom godinu dana.

Organoleptički cvijetni med je izuzetnog kvaliteta sa izraženo obogaćenim ukusom nektara kestena. Na opisane osobine ovog meda, koje ga izdvajaju u odnosu na med iste kategorije, utiče geografski položaj stacionarnog pčelinjaka, odnosno floristični resursi područja u kome je smješten pčelinjak. Za naše ministarstvo, kao i za Crnu Goru ovo je značajan korak. Kvalitet i raznovr-

snost proizvodnje u oblastima evropske poljoprivrede čine jednu od najvažnijih naših snaga jer obezbjeđuju konkurentnu prednost i opstanak malim, specifičnim i tradicionalnim proizvođačima i ujedno daju veliki doprinos njenom kulturnom i gastronomskom nasljeđu. Zaštita kao što je ova je posljedica vještina i odlučnosti proizvođača koji su održavali tradiciju, ali su vodili računa i o razvoju novih sastojaka i načina proizvodnje, modernizaciji proizvodnje i proizvoda kao i valorizaciji kroz sektor turizma. Zaštitom ovakvih proizvoda postizemo prepoznatljivost na tržištu, kako na regionalnom, tako i na međunarodnom. Na ovaj način proizvod doprinosi prepoznatljivosti mjesta i regiona. Zaštita naših specifičnih proizvoda utiče i na kvalitet turističke ponude, te i na razvoj samih turističkih destinacija. Promocija i zaštita proizvoda oznakama kvaliteta doprinose ruralnom razvoju, diverzifikaciji prehrambenih proizvoda i većem izboru potrošača.

NAGRADA KOJA RADUJE I MOTIVIŠE

Omer Bogdanovic je počeo da se bavim pčelarstvom prije 13 godina i kao početnik imao je samo jednu košnicu, a dobio ju je na poklon od jednog, danas počivšeg prijatelja, koji je držao pčelinjak na njegovom imanju. Brzo je učio o tajnama ovog, kako zna da kaže, divnog zanimanja i početno znanje unapređivao iz sezone u sezonu.

Moj drug bio je jako uporan da me nauči svim vještinama pčelarenja. Ipak, moram priznati u početku mi nije bilo baš interesanto jer kada su me pčele ujedale, boljelo me je i bježao sam od njihovih žaoka. Međutim, taj dobri čovjek mi je govorio da me nije ujeo meded, nego vrijedni plemeniti insekt i da to nije strašno i opasno. I tako smo nastavili sa druženjem među košnicama. Nakon tih prvih iskustava, od barskog udruženja „Pčela”, u koje sam se učlanio, dobio sam, kao mladi pčelar, tri roja. Ali, ni to nije bilo dovoljno da se zaljubim u zujanje pčela iako sam već uveliko bio na pragu ili budućeg poziva – pčelara, ili da ostanem sa titulom hobiste u ovoj oblasti. Kako je vrijeme odmicalo, ja sam uz prijatelja

sticao sve više iskustva i sve slobodne trenutke provodio u pčelinjaku. Često se dešavalo da i kad nije u blizini, on me pozove da pita kakvo je stanje, da li je sve u redu i da li sam obavio svakodnevne zadatke. Nažalost, on se preselio u sjećanja i lijepe uspomene na zajedničko druženje, a ja sam od njegove supruge kupio pčele i počeo ozbiljno da se bavim pčelarstvom koje mi je postalo drugi izvor života i rasonode, počeo je priču jedan od najboljih pčelara sa pjene od mora. Naime, on je nastavio sa ozbiljnim radom i veoma pedantno gradio svoj imidž među kolegama i potrošačima, da bi ubrzo hobi pretvorio u biznis i izvor dobrih prihoda.

Nijesam štedio sredstva da nabavim i kupim potrebne mašine, odnosno profesionalnu opremu i alate, uz podršku MPSV – od vrcaljke pa do kompletne linije za proizvodnju pogača. Imam nekoliko zlatnih medalja za kvalitet meda sa raznih sajmova i takmičenja u zemlji i regionu. Jedna od najdražih nagrada mi je i oznaka za „Viši kvalitet” meda u Crnoj Gori što je, ne samo za mene, nego i za moje sadašnje i potencijalne kupce veoma važno. Mislim da je to dobro i za sve crnogorske pčelare, koji žele da se ozbiljno bave proizvodnjom meda i zato preporučujem svima da teže tom cilju. A, šta je u stvari oznaka „Viši kvalitet”? To je, jednostavno rečeno, niz karakteristika po kojima se moj med razlikuje od meda drugih pčelara i tiču se, kada je riječ o njegovom sastavu, organoleptičkih i fizičko-hemijskih osobina kao metoda proizvodnje ili prerade. Oznaku imam za cvijetni med, odnosno poliflorni med dobijen od više vrsta biljaka, sa dominantnim prisustvom polena kestena, koji utiče na njegove fizičko-hemijske osobine, to jest na specifičnost ukusa, boju mirisa i konzistenciju, objasnio je Bogdanović i naglasio da je pozitivna karakteristika cvijetnog meda ta što se u laboratorijskim analizama identifikuje u njemu veći sadržaj glukoze i fruktoze u odnosu na med iz iste kategorije. On kaže da shodno tome veći sadržaj fruktoze nego glukoze čini da med sporo kristališe te da spora kristalizacija cvijetnog meda doprinosi povećanom kvalitetu.

B.K.

GODIŠNJA SKUPŠTINA
UDRUŽENJA PČELARA „MOJKOVAC“

ISKORISTILI POVOLJNOSTI AGROBUDŽETA

U multimedijalnoj sali opštinske zgrade održana je redovna Skupština Udruženja pčelara „Mojkovac“, kojoj su, pored 30 članova ovog saziva, prisustvovali i predstavnici udruženja pčelara iz Bijelog Polja i predstavnici lokalne uprave. Predstavljajući izvještaj o radu za 2022. godinu, predsjednik Udruženja pčelara „Mojkovac“ **Duško Jokić** saopštio je da je prethodna pčelarska godina bila mnogo bolja od zadnjih nekoliko, u kojima su prinosi meda bili minimalni.

Treba istaći da su pčelari u prošloj godini podnijeli najveći teret, obezbjeđujući značajna sredstva za prihranu i očuvanje pčelinjih zajednica. Ipak, nadamo se uspješnoj novoj pčelarskoj godini i da ove košnice budu pune meda. Inače, prosječna proizvodnja po košnici još nije na zadovoljavajućem nivou, iako pčelari, kojima je pčelarstvo profesija i koji sele pčelinja društva, postižu malo bolje prinose, ali svjedoci smo da zadnjih godina nijesmo zadovoljni jer nam ni klimatski uslovi nijesu bili naklonjeni. Naše udruženje u prošloj godini brojalo je 52 člana sa preko 1.000 košnica. Ono čemu smo posebno posvetili pažnju je da se što više ljudi uključi u naše udruženje. Trudili smo se da se uključi

što više mladih ljudi, koje treba animirati da se bave ovim zanimanjem jer Mojkovac ima dobre uslove za razvoj pčelarstva, rekao je Jokić i napomenuo da se broj pčelara u Mojkovcu svake godine uvećava. On smatra da, kao najstarije Udruženje, imaju najbolje mogućnosti i uslove da pomognu, kako mlade, tako i ostale članove ovog uzornog kolektiva. Prema njegovim navodima, pojedini članovi Udruženja konkurisali su za programe namijenjene pčelarima kod MPŠV i kroz Agrobudžet za 2022. godinu, i iskoristili sve povoljnosti koje nude, a koje se odnose na podršku mladim pčelarima (početnici) starijim od 18, a mladim od 40 godina. Oni su mogli da kupe pet oformljenih pčelinjih zajednica, pri čemu su mladi pčelari učestvovali sa

50% vrijednosti investicije.

PODRŠKA I SARADNJA

U cilju blagovremenog preduzimanja mjera i stvaranja uslova za opstanak pčelinjih zajednica Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede je opredijelilo podršku u iznosu od 2€ po registrovanoj pčelinjoj zajednici. U prethodnom periodu imali smo odličnu saradnju sa Savezom pčelarskih organizacija Crne Gore, kao i sa „Kućom meda“ u Danilovgradu, kroz nabavku pčelarske opreme, matica, ljekova, invertnog sirupa i pogačica po regisiranim cijenama i kupovinu njihovih proizvoda na odloženo plaćanje. Udruženje pčelara imalo je odličnu saradnju i sa lokalnom upravom, turističkom

PRERADA VOSKA

Udruženje pčelara „Mojkovac“ ima mašinu za preradu voska i izradu satnih osnova od koje imaju koristi ne samo članovi ovog udruženja, već svi pčelari kroz dobijanje pravog sterilisanog voska i obezbjeđivanje organskih satnih osnova bez ikakvih primjesa. Udruženje će koristiti mašinu i preraditi sve one količine voska koje donesu pčelari a i kolege sa sjevera. Napominjem da će prerada voska za naše članove biti besplatana. Sredstva dobijena od ovog rada biće na računu Udruženja i korišćiće se na osnovu odluka Upravnog odbora. U planu je posjeta poljoprivrednim sajmovima, kao i posjeta udruženjima pčelara u Srbiji, naglasio je Madžgalj.

organizacijom kao i sa Sekretarijatom za poljoprivredu, vodoprivredu i ruralni razvoj, kroz sponzorisane i organizaciju manifestacije „Dani meda i zdrave hrane”, ali i kroz podršku za sve pčelare (3€ po košnici za sve registrovane pčelare). Udruženje pčelara „Mojkovac” ima mašinu za preradu voska i izradu satnih osnova, od koje imaju koristi ne samo naši članovi, već svi pčelari, a pomoću koje dobijaju pravi sterilisani vosak i organske satne osnove bez ikakvih primjesa. Udruženje pčelara je, po odobrenim sredstvima Sekretarijata za poljoprivredu u iznosu od 260,00€, svim pčelarima preradilo vosak i satne osnove besplatno. Svi pčelari su bili zadovoljni prerađenim voskom i kvalitetom satnih osnova i, naravno, uštedom sredstava koje bi potrošili, noseći vosak u „Kuću meda”. Ove godine preradili smo oko 1.000 kg voska. Nastavili smo i proširili saradnju sa svim pčelarskim udruženjima u Crnoj Gori, pa smo bili

ČLANARINA

Članarina u tekućoj godini iznosi 15 eura, s tim što se 10 eura uplaćuje SPOCG, a 5 eura Udruženju. Izvještaj o radu i Finansijski izvještaj za 2022. Godinu, kao i Plan rada za 2023. godinu usvojeni su jednoglasno. Na Skupštini su uručeni prigodni pokloni pojedincima za izvanredne rezultate i nesebičnu pomoć i podršku u radu i realizaciji zahtjevnih programskih aktivnosti.

na sajmovima u Podgorici, Pljevljima, Bijelom Polju, Kolašinu, Petnjici, na skupštinama udruženja, na slavama nekoliko udruženja a nastavili smo saradnju sa pčelarskim udruženjima iz okruženja i bili gosti Pčelarskog udruženja „Prijeopolje” na njihovom sajmu, nastavio je Jokić izlaganje po pitanju redovnih aktivnosti iz obimnog plana i programa.

PROMOCIJA

Članica udruženja Mira Čobeljić u avgustu prošle godine bila je u studijskoj posjeti svjetskom kongresu i izložbi meda APIMONDIA, u Istanbulu u organizaciji SPOCG, dok je sekretar Udruženja pčelara „Mojkovac” Milija Madžgalj bio učesnik svjetskog sajma hrane „TERRA MADRE SALONE DEL GUSTO 2022”, koji je održan 22–26. septembra u Torinu (Italija) i na pravi način promovisao naše udruženje, grad Mojkovac i državu Crnu Goru. Zajedno sa Turističkom organizacijom Mojkovac i uz pomoć Opštine Mojkovac, organizovali smo pčelarsku manifestaciju „XI DANI MEDA I ZDRAVE HRANE” na gradskom trgu u Mojkovcu, koja je održana 5. 09. 2022. godine. Na manifestaciji su bili predstavljeni pčelarski proizvodi i pčelarska oprema. Na ovaj način pčelari iz Mojkovca promovisali su pčelarstvo i proizvode od pčela, kako iz Mojkovca, tako i sa drugih područja Crne Gore. Ovoj manifestaciji su prisustvovali i izlagali svoje proizvode pčelari iz

cijele Crne Gore. Ona je imala i regionalni karakter jer su učestvovali i izlagači iz Srbije, dodao je Jokić. Na otvaranju manifestacije pozdravnu riječ gostima uputio je predsjednik Udruženja Jokić, a zatim se prisutnima obratio predsjednika SPOCG Radule Miljanić, da bi manifestaciju otvorio predsjednik Opštine Vesko Delić. U veoma sadržajnom kulturno-zabavnom programu nastupili su KUD „Vesna”, narodni guslar Radovan Rosić i bend BY ĐURKO sa akustičnom svirkom. Tog dana održano je i predavanje u multimedijalnoj sali Opštine Mojkovac a za katedrom je bio Dragan Đurković, predsjednik Udruženja pčelara „Andrijevića”. On je govorio na temu „Zazimljavanje pčela” da bi nakon toga svi skupa nastavili druženje u hotelu „Serdar”.

Predano smo radili na promociji Udruženja, preko elektronskih i štampanih medija, takođe, i na sve popularnijim društvenim mrežama (facebook i instagram) kako bi naši, a i svi drugi članovi bili blagovremeno informisani o svim aktivnostima Udruženja. Bilo je organizovano direktno uključjenje na RTVCG sa našeg trga za vrijeme

trajanja manifestacije. Napravljeno je nekoliko reportaža i urađeni DVD zapisi, a objavili smo više tekstova u časopisu „Pčelarstvo”, sa čijom redakcijom imamo odličnu saradnju. Napravljena je i viber grupa Udruženja, preko koje se prenose sve informacije za sve naše članove, podsjetio je Jokić i poželio uspješnu pčelarsku godinu, da bude mnogo bolja, bogatija i još medonosnija od prethodne i, naravno, dobro zdravlje, ličnu i porodičnu sreću.

PLANOVI

Okvirni plan rada Udruženja pčelara „Mojkovac” za 2023. godinu predstavio je sekretar Udruženja **Milija Madžgalj**.

Kako pčelarstvo vidimo kao razvojnu šansu naše opštine, Udruženje pčelara „Mojkovac” u ovoj godini planiralo je niz aktivnosti. Pčelarstvo u Mojkovcu je porodično zanimanje, ima dugu i bogatu tradiciju, vjerujem da će tako ostati u narednom periodu. Najveći broj pčelara bavi se pčelarstvom kao dopunskom djelatnošću, koje služi kao dodatni izvor prihoda. S obzirom na to da postoje dobri uslovi, uzimajući u obzir bogatstvo medonosnog bilja, u narednom periodu treba intenzivirati aktivnosti kako bi svaki naš član povećao broj košnica, a samim tim bi se povećao broj profesionalnih pčelara. Nastavićemo, ali i proširiti saradnju sa SPOCG, kao i sa „Kućom meda” iz Danilovgrada. Nastojaćemo da organizujemo nabavku pčelarske opreme,

matica, ljekova, invertnog sirupa i pogačica po regresiranim cijenama. Nastavićemo i proširiti saradnju sa svim pčelarskim udruženjima u Crnoj Gori, kao i saradnju sa pčelarskim udruženjima iz okruženja. Konkurisaćemo za programe namijenjene pčelarima kod MPSV i kroz Agrobudžet za 2023. godinu, koji iznosi 335.000,00€, kako bi iskoristili sve povoljnosti koje se nude. Kroz ovaj budžet, na osnovu zahtjeva pčelara, planirana su sredstva za mlade pčelare, obnavljanje pčelinjeg fonda, nabavku matica, ljekova, voska, pčelinjih kontejnera i platformi, prikolica za transport, kao i nabavku opreme, pribora, košnica, sms vaga, sublimatora, električnih ograda tj. čobanica za pčelinjake. Organizovaćemo i školu pčelarstva, učiniti dodatni napor kako bi uključili što veći broj pčelara i animirali mlade ljude da se bave proizvodnjom meda jer u mojkovračkom kraju imaju sve preduslove za dobar rad. Kroz program mladi pčelari-početnici stariji od 18, a mlađi od 40 godina, kroz program nabavke 5 oformljenih pčelinjih zajednica, koji i ove godine treba da sprovodimo preko MPSV, nastojaćemo da uključimo što veći broj mladih ljudi, a, takođe, i nastaviti da uvećavamo broj košnica naših članova. Nastavićemo saradnju sa Veterinarskom upravom kako bi registrovali sve naše pčelare i, kroz veterinarsku laboratoriju, suzbili sve negativne pojave i bolesti pčela. Nastavićemo saradnju sa Zavodom za zapošljavanje Crne Gore, gdje smo

SJEĆANJE

Udruženje je, nažalost, ostalo bez kolege i člana Upravnog odbora, velikog druga i dragog prijatelja Stevana Miloradovog Grdinića. Njegovom smrću porodica je izgubila čvrst oslonac, a Udruženje dobrog druga i prijatelja, saopšteno je na Skupštini, tokom koje su evocirane uspomene i sjećanja na ovog uglednog domaćina i vrsnog pčelara.

konkurisali na njihovim projektima samozapošljavanja i, u slučaju odobrenja, nastaviti sa realizacijom istih. Nastavićemo i poboljšati saradnju sa novom lokalnom upravom i sa Sekretarijatom za poljoprivredu, vodoprivredu i ruralni razvoj, i iskoristiti sve povoljnosti koje nudi Opština Mojkovac kroz lokalni agrobudžet i mjerama koje mogu dati doprinos razvoju Udruženja i pčelarstva uopšte. U saradnji sa Opštinom, nastavićemo tradiciju održavanja pčelarskih manifestacija sa većim brojem izlagača, kako iz naše opštine, tako i iz čitave Crne Gore, sa posebnim osvrtom na pčelare iz naših susjednih zemalja i, naravno, sa još bogatijim programom i sa obaveznim održanjem stručnog predavanja iz oblasti pčelarstva. Neće izostati održavanje redovne Skupštine i sjednice Upravnog odbora Udruženja, sa nastojanjem da na njima budu rješavani svi problemi Udruženja. Nastavićemo sa učešćem i posjetama, kako proslavama ostalih udruženja, tako i pčelarskim manifestacijama i sajmovima u Crnoj Gori. Takođe, nastojaćemo da se svi članovi Udruženja upoznaju sa svim aktivnostima i da sagledamo i uklonimo sve probleme koji imaju naši pčelari. Radićemo na promociji Udruženja preko elektronskih i štampanih medija kako bi svi članovi bili blagovremeno informisani o svim aktivnostima Udruženja. Nastavićemo sa distribucijom časopisa „Pčelarstvo”, sa akcentom da se naši članovi što više uključe i dobiju prostor u istom i na taj način ćemo afirmisati pčelarstvo u ovoj sredini, posebno među mladima, naveo je Madžgalj sve aktivnosti koje slijede.

B.K.

PREDAVANJE MILJKA ŠLJIVIĆA: RADOVI NA PROLJEĆNOM RAZVOJU PČELINJIH DRUŠTAVA

PRVI IZLET I PRVO LEGLO

Poslije perioda pravog mirovanja pčela u novembru i decembru, kada je obično veoma hladno, u januaru se pojavi po neki dan kada pčele mogu da opšte sa okolinom. To je temperatura 14–15°C i više i tada pčele masovno izlaze iz košnica da isprazne zadnje crijevo od nagomilanih nesvarljivih materija. Kako pčele dugo nijesu izlazile, izlaskom se orijentišu prema košnici, pa se ispred nje vidi njihova igra. Mnoge tada padaju na vlažnu zemlju, ohlade se i tu stradaju. Da se to ne bi desilo, ispred košnica treba postaviti slamu ili grane na kojima bi se pčele osušile, ugrijale i ponovo uletjele u košnicu. Odmah po izlijetanju se može vidjeti kako pojedine iznose trunje i mrtve pčele iz košnice. To je za njih težak posao, a često se neka od njih zakači za mrtvu pčelu, zajedno sa njom pada na hladnu zemlju i tu strada. Pčelar treba da pomogne pčelama tj. da pomjeri letvicu na poletaljci i tankim prutom izbaci mrtve pčele

i trunje, i time znatno olakša posao aktivnim pčelama. Pošto su dani, naročito u drugoj polovini januara i početkom februara, sve duži, sunčani zraci sve više u toku dana padaju na leto i ako su još izvršile pročišni let, pčele sada obilnije hrane maticu. To ima za posledicu da matica iz dana u dan polaže sve više jaja. Matica prvo polaže sa jedne i druge strane istog rama, a onda se, u koncentričnim krugovima, leglo povećava na tom, a i na susjednim ramovima. Ovo širenje legla zavisi od snage društva, odnosno od njihove mogućnosti da griju određeni prostor legla na 34–35°C, zatim od mogućnosti da hrane novo leglo (zalihe hrane) i od kvaliteta zazimljenih pčela. Ako su pčele zazimljene sa dosta masnog tkiva, svaka pčela će odnjegovati više mladih jedinki. Ovako zazimljene pčele vode razvoju društva. Za razliku od njih, u društvima gdje su pčele zazimljene sa malo masnog tkiva, društvo zaostaje u razvoju jer zimska

pčela, kao jedinka, u prosjeku ne može da odgaji novu jedinku. U takvom društvu smjenom pčela društvo ostaje sa manjim brojem pčela i ono slabi.

Nije dobro rano forsirati razvoj legla jer će se odraziti na loše smjenjivanje generacije pčela. Zimske pčele treba sačuvati da što je moguće kasnije izvrše smjenu generacije i time znatno doprinesu većoj proizvodnji novih pčela. Prema Krivcovu i Lebedevu, u početku razvoja novog legla, sedam kućnih pčela se angažuje, proizvodeći jednu novu pčelu. Kako vrijeme prolazi tri se angažuju na proizvodnji jedne nove pa onda jedna za jednu, da bi u periodu dobre paše jedna nje govala tri nove pčele. Po svaku cijenu treba sačuvati zimske pčele za kasnije njegovanje novog legla. Ovo se postiže time što nećemo rano forsirati pčele bilo kakvom prihranom, tj. dodavanjem pogača i pčelama ćemo ostaviti da same donesu odluku o vremenu i količini njegovanja novog legla. Naš zadatak je da obezbijedimo dovoljno zatvorene hrane tj. meda koji je priroda opredijelila pčeli da troši tokom zime kao zimsku zalihu hrane. Pčele u prvim mjesecima zimovanja treba da troše med koji ima najmanje nesvarljivih materija i tu je moguć med od šećernog sirupa, koji je dat pčelama u prethodnom avgustu. Kada krene leglo, pčelama je neophodan pravi prirodni kvalitetni med. Oko 55 dana pred pašu neophodno je stimulatивно prihranjivanje i tada je poželjno dodavati pogače a čim prije preći na sirup. Ako u nekim košnicama imamo višak meda (ili imamo po kraju košnice, gdje pčele nemaju kontakt) a u drugim košnicama med fali, onda se može ram sa medom dodati preko satonoša kao pogača. Za ovo dodavanje potreban nam je prsten od letvica i u tom slučaju se med ne otklapa.

POSTAVLJANJE POJILA

Sa povećanjem legla u košnici dolazi do povećanja potrošnje hrane. Za njegovanje legla, koje je iz dana u dan sve veće, pčele sve više troše zalihe meda, cvijetnog praha i vode. Pošto vodu ne mogu imati kao zalihu, pčele, čim im spoljna temperatura dozvoljava, izlaze napolje da bi donosile vodu. Voda je neophodna i zbog održavanja vlažnosti u košnici. Često se vide po hladnom i vjetrovitom vremenu da slijeću na mjesta gdje ima vode, sisaju je i odnose u košnice. Pčele zbog potrebe za vodom, izlaze i na nižim temperaturama, nego što bi obično izlazile, pa još ako vode nema u blizini, prinuđene su da lete dosta daleko. Kada po hladnom vremenu jedna pčela napuni svoju voljku hladnom vodom i tako preleti veće rastojanje, posle nekoliko letova ona se rashladi i ostane napolje. Da se to ne bi desilo, odnosno da bi pčela koja donosi vodu izvršila više letova i donijela više vode, i da bi manji broj pčela stradao, potrebno je u rano proljeće postaviti pojilo. Ono se postavlja na dvadesetak metara od pčelinjaka, na sunčanom i od vjetra zaklonjenom mjestu. Pojilo treba postaviti tako da se pčele vodonose kod prvog izleta orjentišu prema njemu, ali vodeći računa o mogućim mrazevima i posljedicama po pojilo. Pojila se prave od raznih sudova ali najčešće je to bure sa slavinom iz kojega kaplje voda. Voda treba da kaplje na koso postavljenu cik-cak izrezbarenu dasku, koja će zadržavati vodu. Da bi se pčele brže orijentisale na pojilo prvih dana postavljanja, dasku treba premazati sa nekoliko kapi meda. Pčele će ići na pojilo ako voda neprekidno kaplje. Ako se, pak, desi da voda prestane na pojilu, pčele će se orijentisati na drugi izvor i više neće dolaziti, osim novoorijentisanih. Pojilo može da bude, nažalost, i mjesto širenja zaraze, naročito nozemoze, zato treba voditi računa o higijeni pojila. Naime, povremeno treba izvršiti čišćenje i pranje kao i dezinfekciju samog pojila. Ima pčelara koji stavljaju mješavinu obezmašćenog sojinog, kukuruznog ili pšeničnog brašna u drvene posude, u neposrednoj blizini košnica i pojila. Pčele izlaze, sakupljajući brašno i ponašajući se kao da donose cvijetni prah

iz prirode. Nakon postavljanja brašna, iz časa u čas pčele sve više izlaze, a veliki broj njih se orijentiše na donošenje vode sa pojila koje je postavljeno u neposrednoj blizini. Takođe, sudove sa brašnom treba postaviti koso. Pčele kupe samo sitne čestice, pa ako je sud sa brašnom koso postavljen, krupne čestice se odsijavaju u kraj pojila. Na površini ostaju najsitnije čestice, koje će pčele koristiti. Postavljanje ovog brašna u rano proljeće nema toliko za cilj da obezbjeđuje zamjenu za cvijetni prah, već pčele, orijentišući se na brašno i vodu, ne napadaju bezmatke i mnogo manje izazivaju grabež. Pčelar može iskoristiti ovu priliku i obilježiti ona društva koja ne unose brašno. Ona društva koja ne unose brašno, pri prvom lijepom danu, treba obavezno pregledati i utvrditi prisutnost matice. Ako je pčelinjak na takvom mjestu da prvih dana izleta pčele imaju unos cvijetnog praha, onda brašno ne treba postavljati, već kontrolu vršiti na osnovu toga da li pčele unose cvijetni prah ili ne.

UTVRĐIVANJE UZROKA STRADANJA PČELA

Sa pojavom prvih izlijetanja pčela obavezno treba obići pčelinjake. Posmatranjem izlijetanja pčela, za-

ključujemo o njihovom prezimljavanju, prije svega da li su sva društva preživjela i da li je možda neko od njih stradao. Ako iz košnice izlaze pčele, čiste je od mrtvih pčela i ponekad, s obzirom na vremenske uslove, unose cvijetni prah, a to je siguran znak da je unutra sve u redu. Ukoliko iz neke košnice pčele ne izlijeću, onda treba oslušnuti da li se čuje zujanje. Kod košnica od debele daske pčele sa zakašnjenjem reaguju na otopljenje, pa to ponekad zbuni pčelara. Ako se prilikom osluškivanja ne čuje zvuk pčela, treba provjeriti stanje otvaranjem košnice. Isto tako dešava se da kod neke košnice pčele ulaze i izlaze, i da pomislimo da je sve u redu, a u stvari društvo

je stradalo i tuđe pčele odnose preostali med. Da do toga ne bi došlo, potrebno je da blagovremeno otkrijemo kada neko društvo strada. To se najbrže može otkriti osluškivanjem pomoću gumenog crijeva. U periodu kada pčele ne izlaze zbog hladnoće, rano

MILJKO ŠLJIVIĆ

Svojevremeno predsjednik Saveza pčelarskih organizacija Srbije, Miljko Šljivić je pčelarstvom počeo da se bavi 1987.godine u rodnom mjestu Globoder, živopisnom selu nadomak Kruševca. Kada priča o svojoj biografiji uvijek rado kaže da mu je kum na vjenčanju poklonio prvi roj. Samo dva ljeta kasnije postao je član Kruševačkog udruženja pčelara i započinje temeljno izučavanje života i rada medonosnih insekata. Već 1992. godine održao je prvo predavanje o tehnologiji pčelarenja i do danas je preko 650 puta bio za katedrom u domovini, Bugarskoj, Makedoniji, Crnoj Gori, Hrvatskoj i drugim zemljama, nesebično darujući svoje znanje i iskustvo kolegama. Objavio je knjige „Izabrane teme iz tehnologije pčelarenja“ i „Pčelarske tajne“, dok je u eminentnim časopisima objavio više od 60 stručnih radova.

ujutru ili uveče, oslušujemo zujanje pčela pomoću gumenog crijeva, koje je prislonjeno na leto. Sa sigurnošću se može utvrditi da je društvo živo ako se čuje zujanje, a iskusni pčelar na osnovu zujanja moći će da izvede i druge zaključke. Veoma je važno da se stradalo društvo blagovremeno otkrije, košnica zatvori i ukloni. To treba uraditi da bi se spriječila grabež i eventualno širenje neke zarazne bolesti. Samim tim važno je da se utvrdi uzrok stradanja društva radi preduzimanja mjera kako nam se to ne bi ponovilo i naredne zime, posebno kada je riječ o bolesti. Pravi uzrok stradanja najbolje se može utvrditi laboratorijskom analizom, a mnoge uzroke i sam pčelar može sa velikom sigurnošću da utvrdi.

GLAD

Ako je pčelinje klube djelimično među ramovima i na podu, ili je cijelo između ramova, pri čemu su pčele glavom zavučene u prazne ćelije, i u blizini nema meda, to znači da je društvo stradalo od gladi. Na krajnjim ramovima u košnici može da bude dovoljno meda, pa čak i na drugoj strani rama na kome su stradale pčele. Zbog nemogućnosti da mu usljed niske temperature priđu, pčele se najčešće kreću uvis, ka satonoši, a kad potroše sav med, stradaju. Kada krajem zime matica pojača zalijeganje, povećano leglo potroši i više hrane. U slučaju da su zalihe hrane tog društva manje, da nije dobro raspoređena i na dohvata klubeta, pčele će brzo potrošiti hranu u njegovoj neposrednoj blizini. Kada poslije toga zahladni, pčele se povuku da bi grijale leglo i hrana im tada ostane nedostupna. Ako niske temperature potraju nekoliko dana, društvo će stradati od gladi. Ovakva društva kod prvog posmatranja rade normalno, unose cvijetni prah, a kasnije, nažalost, stradaju. Da se to ne bi desilo, društvima sa manjim zalihama treba, čim vremenske prilike dozvole, približiti ramove sa hranom, a izmaći prazne.

Kod LR košnica i Fara-

PITANJA IZ PČELARSKE PRAKSE

One koji pčelinjim zajednicama dodaju pogače tokom zime zamolio bih da objasne razloge zbog čega to čine, pitao je Šljivić kolege u diskusiji koju je sa kolegama vodio na internatskom forumu. Pored toga, evo još nekoliko pitanja, za koje Šljivić kaže da su ključna, a koje je postavio pčelarima.

Hrane mora biti dovoljno

1. Ako u društvima ima 10–15 kg meda (pretpostavka), kada treba da dodam pogaču, imajući u vidu da društva tokom zime troše maksimalno po mjesecima (oktobar 0,9 kg hrane, novembar 0,9 kg, decembar 1.0 kg, januar 1,2 kg, februar 2,5 kg, mart, 3 kg...)?

2. Ako je prirodna postavka takva da pčela tokom zime jede samo med, i to zatvoren voštanim poklopcima, otvarajući samo onoliko koliko joj treba, dodavanjem pogača (koja je otvorena hrana) odjednom narušavamo prirodne postulate. Naime, pčele ne trpe otvorenu hranu pa će navaliti na pogaču. Da li smo na ovaj način opteretili stare zimske pčele, koje su nam veoma važne za opstanak pčelinje zajednice?

3. Da li je ekonomski opravdanije dati 1 kg pogače zimi ili 2 kg šećera u avgustu, ako za cijenu jednog kilograma pogače dobijamo dva kilograma šećera?

A evo kako je Šljivić, veliki protivnik dodavanja pogača tokom zime, svoju tezu objasnio pčelarima.

Do 1. oktobra pčele troše i unose hranu bilo iz prirode bilo iz džaka. Od 1. oktobra do 31. decembra nijedna pčelinja zajednica neće zabilježiti potrošnju veću od 3 kg. Ovo može provjeriti svako ko ima pčelarsku vagu. Potrošnja u januaru je nešto veća i kreće se maksimalno do 1,2 kg hrane po zajednici, a najčešće je to između 1 i 1,1 kg hrane. Znači, do 31. januara ukupna potrošnja hrane po košnici ne bi trebalo da bude veća od 4 kg. U februaru se potrošnja povećava za dodatnih dva kilograma. Nema veće potrošnje hrane ni u planini ni u ravnici, ni po lijepom ni po hladnom vremenu – razlika za cijelu zimu može da bude samo 1 kg po društvu. Pa ako znamo ove činjenice, i ako smo pčelama ostavili dovoljno kvalitetne hrane, nema onda straha da će nam društvo stradati od gladi. On smatra da pogače nikako ne treba davati prije druge polovine februara, a ako u košnici postoje dovoljne zalihe hrane, pogaču je najbolje dati 51 dan prije očekivanog početka paše, kao stimulativnu prihranu.

rovih dešava se da je društvo u donjem dijelu stradalo od gladi a da je gornje puno meda. Pčele nijesu mogle da savladaju prelaz preko satonoše i donje letvice i da dođu do meda u gornjem dijelu zbog niskih temperatura. Simp-

tomi su karakteristični za glad – mrtve pčele su koncentrisane u krug, glavom zavučene u ćelije, došle do satonoše, a u tom dijelu nema meda. Da se to ne bi desilo, pčelinja društva treba zaimiti tako da započnu trošenje meda u gornjem nastavku. Ponekad klube pređe u gornji nastavak i započne trošenje meda, ali ne stvori dovoljno prostora za polaganje jaja u gornjem nastavku. Matica će u tom slučaju zalijegati u donjem nastavku. Kada u februaru ozbiljnije zahladni, pčele se povuku u donji nastavak da grijaju leglo pa se tako udalje od meda i stradaju. Pčele od gladi najčešće stradaju pri kraju zimovanja u februaru, martu a ponegdje i u aprilu.

Miljko Šljivić

Радови у априлу

И када бих хтео, не би било изводљиво упутити писмо свим пчеларима, у којему би се објаснио унифицирани начина рада са пчелињим заједницама у априлу. То сигурно важи и за већину осталих месеци у току године. За то постоје врло објективни разлози. На основу личног пчеларског искуства, навео бих само основне разлоге за које мислим да чине велику разлику у временским терминима и начину рада са пчелињим друштвима. Два основна разлога су надморска висина пчелињака као и врста пчелара – стационарни или селећи. Но, по задатку који ми је поставила главни и одговорни уредник нашег часописа, покушаћу да текстом обухватим најбитније радње којима ће донекле бити задовољена оба наведена разлога!

Драги пчелари,

У пчеларству се тешко може шта сто посто тврдити, али када је април у питању, онда се са приличном сигурношћу може рећи да је то један од најзначајнијих месеци у коме видно долази до изражаја пчеларева вештина и искуство. За *равничарске пчеларе* и оне до 500 метара надморске висине, могло би се устврдити да постоје природни услови да се пчелиња друштва развијају саобразно биолошком развоју флоре, што посебно погодује пчелињој заједници. Наравно, постоје и *пчелари брдско-планинских подручја*, преко 600, а нарочито преко 1000 метара надморске висине, који су опредељени за селеће пчеларење, па је и за њих овај месец тест наученог у пчеларству, али на један доста различит начин развоја пчелињих друштава, због недостака обилатих природних извора полена и нектара.

Но, постоје и *пчелари са стационарним начином пчеларења у брдско-планинском подручју*, за које је април месец одлучујући за опстанак пчелињих заједница јер се тзв. критични моменат, замишљеног сусрета одлазећих зимујућих и новорађајућих пролећних пчела, одиграва у априлу. Понекад та критична тачка (сусрет) има итекако последица по пчелиње друштво. Дакле, на основу наведених карактеристика за радове у априлу, све пчеларе Србије бисмо могли поделити у три велике групе:

- *пчелири равничарских подручја, којима је главна паша багрем;*
- *пчелари брдско-планинских подручја, који своје пчелиње заједнице селе на багрем;*
- *пчелари брдско-планинских подручја, којима је главна паша ливада.*

За наведена сва три типа пчеларења у овом месецу се обављају прилично различите радње и захвати на пчелињој заједници. Због екстремних временских услова, дугог сушног

периода током већег дела године, легла и излетања пчела до касно у јесен, понегде и непажњом пчелара, ових дана ме колеге са различитих подручја обавештавају о знатним губицима у изимљавању!

Ови губици су евидентирани на различитим подручјима крајем 2022. године, а за пример наводим пчеларе попут Поповића из Обреновца, Сокола из Плава, Кајовића из Бродарева, Милановића из Сјенице и многих других, што ће ове године знатно утицати на пролећни развој и радове у априлу. Пошто је већина пчелара у равничарским крајевима, понајпре ћу писати писмо њима, али нећу изоставити ни два друга типа пчелара. У овом тексту ћу што мање цитирати пчеларску науку, а више изнети своја практична искуства, као и искуства колега са различитим типовима кошница, пре свега рада са ЛР кошницама. Одавно је у пчеларству познато да је суштина пчеларења стална борба за што више легла у кошници, а то посебно долази до изражаја у априлу из разлога припреме и уједначавања јачине пчелињих друштава за бегремову пашу.

Ако је ова тврдња тачна, а јесте, онда се може констатовати да радовима на својим пчелињацима у априлу сваки пчелар, обухваћен првом групом, креира оптималну снагу заједница за максималан принос у главној багреновој паши. Крајем марта и почетком априла креће воћна паша, џенарика која даје обиље нектара и полена, у кошници се физиолошко и биолошко стање пчела мења. Радно расположење се знатно повећава, а рађање нових јединки већ одавно превазилази број оних које угину.

Шта утиче на добро расположење и квалитетан развој пчелиње заједнице?

Пре свега то је здрава и млада матица, стална количина хране у кошници (не мање од 8–10 кг), повољни метеоролошки услови и пчеларева брига.

Од наведеног зависи снага сваког пчелињег друштва као

и количина легла у кошници.

Да би се ово расположење остварило, потребно је посебно обратити пажњу на неке неопходне пчеларске радње које се могу дефинисати као *обавезне* и *радње по потреби*. На основу вишегодишње праксе, најважнији радови у априлу које сваки пчелар неизоставно мора одрадити су:

- обезбеђивање довољних количина хигијенски исправне воде;
- утопљавање (посебно одозго);
- стални доток хране;
- обезбеђивање довољне количине плодишног простора за залегање матице.

Претпостављам да значај ових радњи није стран нашим пчеларима, па ћу телеграфски неке описати. Вода мора увек у току развоја бити присутна. Појила се постављају ближе пчелињаку како бисмо скратили време излетања радилица по воду које се, у односу на излетања за цветни прах 8–12 и нектар 10–15 пута, креће у овом периоду и до 100 излетања дневно! Појила се постављају на осунчану страну зато што пчеле воле млакушасту воду, односно најбоље им одговара вода температуре 18–32°С. Не заборавити у појила додати кухињску со, 1 грам соли на 10 литара воде.

Утопљавање пчелињих заједница одозго има итекако значајну улогу у добром развоју.

Обезбеђивањем стабилног топлотног режима у кошници (утопљавањем одозго), а због могућих осцилација спољне температуре, стварамо услове да циклус одгајања пчела радилица буде максимално 21 дан. То обезбеђује бржи развој и квалитет излежених пчела, а нарочито обезбеђује мање пчела на грејању легла, чиме повећавамо број излетница за доношење воде, полена и нектара. Различити су начини утопљавања са новинским папиром, а у последње време и пвц фолија добија на значају. На јаким друштвима она се држи преко целог плодишта, а на слабијим само у зони легла. Наравно, фолија има прорезан отвор за пролаз пчела у хранилицу. Фолију неки пчелари на плодишту држе и за време воћне паше тако што је с преда померају за неколико сантиметара.

Стални доток хране се првенствено обезбеђује из природе јер у априлу, у већини подручја на којима је ова група пчелара, цветају углавном све поленарице и нектарице из области воћарства. Врло ретко се дешава другачије. Али је веома пожељно да у овом периоду практикујемо стимулативно прихрањивање, пре свега због временских осцилација, а потом и због сталног „подсећања“ матице да долази храна у кошницу, како би имала континуитет у полагању јаја, јер сваки евентуални прекид или смањење залегања, може да има велике последице на предстојећу пашу. Стимулативно прихрањивање можемо оставрити кроз додавање огребаних рамова са медом, шећерног сирупа и погача. Међутим, када крене воћна паша, имаоци ЛР и Фарар кошница, окрећу плодишна тела за 180°, а имаоци ДБ кошница, поједине рамове са леглом такође за 180°, чиме обезбеђују сталну запосленост радилица у измештању меда са предње на задњу страну рамова, што се може подвести под назив „аутоматско“ стимулативно прихрањивање. Стављање рамова са медом одозго, такође представља одличан вид прихрањивања у овом периоду.

Проширење плодишног простора, као врло значајна обавезна радња сваког пчелара, различита је међу пчеларима наведених подручја. Постоји мноштво техника рада које су проистекле из вишегодишње праксе код појединих

пчелара. Због тога је јако тешко у овом писму предложити јединствену технику јер она није искључиво правило којег се сваки пчелар мора придржавати, али за оквирне радње, свакако је погодна. Ја ћу овде изнети различите могућности проширивања плодишног простора, па нека се пчелари одреде за један од изнетих начина или наставе са својим досадашњим начином рада.

1. Додавање празних извучених рамова

Због обилатог уношења полена и опасности од блокаде матице, прво значајније проширење може се урадити додавањем извученог рама до легла, са једне стране, а након неколико дана и други извучен рам са друге стране легла. Лош боље је ако на овом раму има бар мало меда који треба „нарањавити“.

2. Додавање сатних основа

Овакво проширење је оправдано када крене воћна паша и у кошници буде око 20.000 јединки (9–10 рамова са пчелама). Тада се сатне основе додају између легла и перге, али сада већ могу и две, и то са обе стране легла. Но, треба практиковати у овом периоду, са околико или више јединки, да се сатна основа стави у центар легла јер ће на овом месту бити најбоље изграђена и веома брзо и залежена углавном радиличким ћелијама, уз могућност формирања мање медне капе. Овакв начин проширивања плодишног простора се може применити код имаоца ДБ, ЛР кошница као и других настављача. Код ДБ кошница, уколико нема слободног места у плодишту, а ради проширивања простора за ново легло, ваде се 1–2 рама са медом и на њихово место додају сатне основе. Ова радња је нарочито погодна у воћној паши. Доказано је да је најидеалније радиличко саће изграђено у овој паши и ту не треба штедети пчеле. Додавањем сатних основа у овом периоду и у периоду медобрања испуњавамо у суштини три услова у практичном пчеларењу:

- проширење плодишног простора ради добијања новог легла;
- стварање могућности замене старог саћа;
- упошљавање младих пчела восковарица да не дође до нагона за ројење.

3. Замена места наставцима

У проширењу плодишног простора код ЛР кошница где је зимовање на два тела, а легло у горњем, врши се замена тела. Када временски услови дозволе, време топлије, а у горњем телу има 6–8 рамова са леглом, горње тело са леглом и матицом се поставља на подњачу, а изнад тело са празним саћем. Из горњег се изваде два средишна празна рама, а на њихово место се из плодишта превешају два рама са затвореним леглом без матице. У плодиште се поставе две сатне основе уместо превешаних рамова са леглом. Ово се обично ради када цвета јабука, а могуће је извршити још једну замену места телима јер се тако постиже максималан развој легла и обезбеђује оптимална количина пчела излетница за багремову пашу. Пчеларском свету је познат поступак Фарара, познатог америчког научника, о мењању места плодишним телима на сваких 7–10 дана, у време припреме за главну пашу, чиме се постиже велики принос меда.

Ђоко Зечевић,
пчелар са Златара
Официјелни предавач СПОС
(Наставак у идућем броју)

IN MEMORIAM

BRANKO ĐUROVIĆ

Nedavno je preminuo Branko Đurović, najstariji i dugogodišnji član našeg udruženja. Rođen je u crmničkom selu Dupilo 1932. godine. Nakon završene osnovne škole, svoj dugi, bogati i časn timer životni put nastavlja u barskoj gimnaziji, da bi kasnije diplomirao na Ekonomskom fakultetu u Skoplju. U Skoplju zasniva prvi radni odnos i osniva porodicu. Nažalost, vrlo brzo ga je zadesila porodična tragedija – izgubio je porodicu u katastrofalnom zemljotresu 1963. godine. Tada odlučuje da se vrati u Crnu Goru, gdje počinje svoj novi porodični život i svoj radni vijek provodi kao uspješan i ugledan privrednik i društveno-politički radnik Bara. Svoju neizmjernu ljubav prema pčelarstvu i predanost ovom zanimanju ostvaruje nakon odlaska u penziju 1996. godine. Bio je aktivan i uredan član našeg udruženja svih proteklih godina. Pamtićemo ga kao smirenog kolegu i uglednog domaćina, koji je kao stariji i iskusniji uvijek bio dodrodošao sa svojim savjetima i sugestijama. Jedan je od promotera pčelarstva kao zanimanja i potrebe udruživanja pčelara. O njegovom pčelinjaku će imati ko da brine. Svoju ljubav prema pčelarstvu prenio je na unuka Andriju koji je zahvaljujući djedu, iako još srednjoškolac, uveden u tajne pčelarstva.

Udruženje pčelara NVU „Pčela” – Bar

MALI OGLASI

Mijenjam očuvanu, malo korišćenu prohromsku vrcaljku LR sa šest ramova za DB sa četiri rama. Kontakt telefon za sve informacije: 067 691 764 ili viber 068 815 700.

*

Prodajem LR društva na 10 ramova bez košnice.
Broj mob. tel. 069 502 884

*

Prodajem više pčelinjih društava u DB košnicama sa AV podnjačom kao i otklapač saća. Telefon 067 260 041

*

Prodajem LR šestoramne nukleuse sa mladim maticama, tel 069/066-573

*

Prodajem nukleuse sa 10, 6 i 5 ramova u LR košnicama sa mladim maticama. Bucko Krković 069/560766

*

Prodajem 20 DB/12 ramskih društava.
Sve informacije možete dobiti na broj telefona
069 491 936, Nikšić.

*

Prodajem 20 nukleusa LR i 10 DB društava. Za sve informacije pozovite broj tel. 067634560. Risto Borović

*

Prodajem LR društva sa mladim maticama.
Za sve informacije i eventualni dogovor pozovite broj tel.
069490688.

Prodajem nukleuse i pčelinja društva sa eko ramovima koje pčele same izrađuju. Moguća i kompenzacija za građevinski materijal, zimnicu, drvo za ogrijev i sl. Za sve informacije i eventualni dogovor pozovite br.tel. 067 500 495

*

Prodajem pčelinjak LR sa pčelama.
Za sve informacije pozovite br. tel. 067255203.

*

Prodajem 10 DB pčelinjih društava (3 sa 12 ramova i 7 sa 10 ramova). Cijena po dogovoru. Kontakt, Boris Gošović, Krzanja, Podgorica
br.tel. 069015741

*

Prodajem veću količinu organskih pčelinjih društava kao i nukleusa. Takođe prodajem i matice. Za sve informacije i eventualni dogovor pozovite brojeve telefona 067 537 384 i 069 537 384. Podgorica.

*

Prodajem pčelinja društva u dobrom stanju, u DB košnicama na dva polunastavka i u LR košnicama na tri nastavka. Kontakt osoba, Miodrag Kaščelan, 069 135 435

*

Prodajem povoljno 250 oplodnjaka za uzgoj matica.
Tip oplodnjaka LR i Rodna Voja.
Tel: 067 446 420, 067 401 047

kuća meda
www.kucameda.me

SOJA PROTEIN pogača za pčele

preporučuje sa kao dodatak ishrani pčela u periodu sezonskog nedostatka polena

 **SOJA PROTEIN
INVERTNI SIRUP**

Sastav: **glukoza, fruktoza, saharoza, invertni sirup i soja.**

Kontrolu kvaliteta vrši:
Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore

Rok trajanja: **6 mjeseci.**
Čuvati na suvom mjestu.

Datum proizvodnje: **Utisnut na kutiji.**

Proizvodi: **KUĆA MEDA d.o.o.**
Grbe bb, 81412 Spuž-Danilovgrad, Crna Gora

Kontakt tel.: **+382 68 844 333**
E-mail: **kucamedacg@gmail.com**
www.kucameda.me

Partner: **Savez pčelarskih organizacija Crne Gore**
Grbe bb, 81412 Spuž-Danilovgrad, Crna Gora
E-mail: **spocg@t-com.me**

 389000450809

1 KG

Proizvodnja pogača u Kući meda obavlja se u registrovanom objektu, broj rešenja Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove: 060-323/16-0306-366/3.

Trenutno se proizvode tri vrste pogača i to:

KLASIK, IMUNO AKTIV I SOJA PROTEIN.

Osnova za proizvodnju pogača je šećer i invertni sirup. Šećer se melje u turbinskim mlinu koji daje izuzetno fine kristale.

Komponenta koja se dodaje u sve tri vrste pogača je pšenično brašno u koncentraciji do 2% u cilju boljeg sjedinjavanja i vezivanja smjese.

Vaše komentare, primjedbe i sugestije možete nam poslati na E-mail: **kucamedacg@gmail.com**

kuća meda
www.kucameda.me

IMUNO AKTIV pogača za pčele

za bolji razvoj pčelinjeg društva

 PROBIOTIK
EM PROBIOTIK DOPRINOSI:
Zdravstveno stanje pčela
Ishrani i rast
Imunitet
Produktivnost pčela
Kvalitet pčelinjih proizvoda

 SUPLEMENT
B+ DOPRINOSI:
Ubrzanom razvoju pčelinjih društava
Boljem pčelinjenju
Otklađanoj proizvodnji matice
rojeva i voska
Višom prinosu meda
Jačanju imuniteta

Sastav: **glukoza, fruktoza, saharoza, invertni sirup, probiotik, pšenične mekinje, pivski kvasac, eterično ulje i cimet.**

Kontrolu kvaliteta vrši:
Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore

Rok trajanja: **6 mjeseci.**
Čuvati na suvom mjestu.

Datum proizvodnje: **Utisnut na kutiji.**

Proizvodi: **KUĆA MEDA d.o.o.**
Grbe bb, 81412 Spuž-Danilovgrad, Crna Gora

Kontakt tel.: **+382 68 844 333**
E-mail: **kucamedacg@gmail.com**
www.kucameda.me

Partner: **Savez pčelarskih organizacija Crne Gore**
Grbe bb, 81412 Spuž-Danilovgrad, Crna Gora
E-mail: **spocg@t-com.me**

 389000450793

1 KG

kuća meda
www.kucameda.me

KLASIK pogača za pčele

Sastav: **glukoza, fruktoza, saharoza, invertni sirup**

Kontrolu kvaliteta vrši:
Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore

Rok trajanja: **6 mjeseci.**
Čuvati na suvom mjestu.

Datum proizvodnje: **Utisnut na kutiji.**

Proizvodi: **KUĆA MEDA d.o.o.**
Grbe bb, 81412 Spuž-Danilovgrad, Crna Gora

Kontakt tel.: **+382 68 844 333**
E-mail: **kucamedacg@gmail.com**
www.kucameda.me

Partner: **Savez pčelarskih organizacija Crne Gore**
Grbe bb, 81412 Spuž-Danilovgrad, Crna Gora
E-mail: **spocg@t-com.me**

 389000450786

1 KG

Prija
svim
čulima...

Bom
kafa
najboljeg
ukusa i mirisa.

Proizvodi:
Balkan Group Montenegro
81 206 Podgorica